Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 29 апрель, 1976 шу. • № 52 (5279). • Мах 2 кеп.

ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАЕРИЙ БЕХКТОКХАМЕ ДЕКХАРАШ

КПСС XXV-ча съездо тlайийцача «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегlабоалабара керттерча лостамаш» тlа белгалдаь доккхий декхараш кхоачашдара тlехь баьржача къовсаме чlоагтlа хьинар айденна къахьегаш ба вай республика лаьтта леладераш. Цу исторически документаш тlа царна гу халкъа вахара материальни культурни боарам айбара партеи правительстваи даим еш йола йоакхо. Цар дика кхетаду, иттлагlа пятилетка — Iилман-технически прогресс сихха дегlауха, къахьегама овсарле лакха йола, ма-дарра аьлча, эффективностеи балха дикален пятилетка из хилар.

Парте XXV-гIча съездага ше Отчетни доклад еш КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева белгалдаьккхар, юрта боахам дегIабоалабара керттера декхар, хьалха а санна, ялат дукхагIа даккхар дола. ХIаьта ялат — сага эггара чIоагIагIа эша продукт. Ялат дукхагIа даьккхача вIаштIехьдоал хьайбай продукташ алсамагIа яха а.

Шоай торонашка а хьежа, Нохч-ГIалгIайчен ялаташ лелалераша а доккхий социалистически декхараш тIайийпад укх шера. Дерригa чулахьа ялат 490 эзар тонная дIакхоачаде лаьркIад, цуна 105 эзар тонн хьажкIаши 25 эзар тонн дуген долаш. Вешта аьлча, хIара гектара тIара чуда лерхI 20,5 центнерал кIезнгагIа доацаш ялат, цуна хьажкIаш — 30 центнер, дуга — 40 центнер.

Гуш ма-хиллара, декхараш бехктокхаме да. Уж толаме кхоачашдеча шоашкара доагIаш дола дакъа юкъедахьа декхарийла ба вай республика колхозашкареи совхозашкареи хьажкIаш лелаераш. Укх шера духхьал ялата лаьрхIа цар дIае еза 34 эзар гектар гаргга хьажкIаш. Из культура дIаера балхаш сихденнад хIанз. Массанахьа дIаюваш я уж. Тайркал дехьарча, Наурски Шелковской районашка хьажкIаш дIайийна бала гаргга ба механизатораш. Цу гIулакхa дукха тIехьабисабац Надтеречни, Шалински, Урус-Мартановски, Малгобекски районашкара механизатораш а. ЦхьоалагIа Май хьатIакхачалехьа дукхагIа йола хьажкIаш дIайийна баргба укхаза.

Цхьабакъда, Сунженски, Ачхой-Мартановски, Назрановски районий боахамашка хаоттама хьалашца дувзаденна тIехьагIо мара дIаболабеннабац хьажкIаш дIае. Масала, Назрановски районе 20-гIча апреле мара дIаболабаланзар из культура дIае. Цул тIехьагIа догIа а дийлха цхьа юкъ яьккхар агрегаташ сеца латташ.

Хоза даьхкача деноех бизза пайла а эцаш, ма-хулла сихагIен дикен хьажкIаш дIае хьажа беза механизатораш. 34 эзар гектарах таханарча денга республике ялата дIайийна хьажкIаш 10 эзар гектар совгIа мара яц. Вешта аьлча, планагIа дIае езарех кхоалагIа дакъа а яц уж.

Духхьал цхьан Назрановски районе укх шера ялата дIае езаш я 5500 гектар хьажкIаш. Цул совгIа, эзараш гектараш тIа силосан мошача доакъаран лаьрхIа из культура дIае езаш а ба цига. Иштта дукха хьажкIаш дIве езаш да Сунженскии Ачхой-Мартановскии районий боахамаш а.

Бокххача лоархIаме да ха ца тулийташ, агротехника бокъонаш лерттIа кхоачашъеш дикача фух йола хьажкIаш дIаер. Цу гIулакхо, шеко йоацаш, лакхбу яххьажкIий хьувкъам, лохбу хьажкIий цхьа центнер якххарга дIабола мах. Из де торо я вай хьажкIаш лелаеча механизировании отрядий, звеной.

Бакъда, хьажкIаш дIаерах чакхдоалаш дац гIулакх. ДIайийначул тIехьагIа а дукха къахьега деза уж хьувкъийтара. ЛоархIаме да, дIайийнача хьажкIашта хан-ханнахьа доагтIача тайпара Iунал дар: дIаслехьен зIиргаш техачул тIехьагIен макха баккхар, хий диллар, оасарца къовсам лоаттабар.

Уж дерригa гIулакхаш агротехника ма-яххара чакхдоахаш хиларах хIара шера доккхий толамаш доаха хьажкIаш лелаераш кIезига бац вай республике. Царех я Шалински района «Джалка» совхозера Социалистически Къахьегама Турпала Б. Саидова, Ленина орден лелаеча цу боахамерча Х. Абдулмежидова, Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозера Л. Лебеденкос, Грозненски районерча «Атагинский» совхозера Ш. Гайтемировеи Б. Вагаповеи, Назрановски районерча «40 лет Октября» совхозера Я. Даурбекова, Ю. Гелисханова, Б. Колзоева кулгалду механизаторий коллективаш. Уж берригаш а дика бовзаш ба вай республике. Шоаш доал деча лаьттан хIара гектара тIара 40—50 центнер а кхы дукхагIа а фуалъяьха хьажкIаш чуенай цар дукхагIа долча шерашка. ХIаьта иттлагIча пятилетка хьалхарча шера а доккхий декхараш тIайийцад цар. Вайна доаллаха уллача вежарашха йолча Черсийбалкхарой республикерча хьажкIаш леласрий опыт хьа а Iомаеш, Iилмана карагIдаьнна керда хIамаш балха юкъе а кхувлаш механизировании отрядий, звеной коллективаша дош деннад хIара гектара тIара 40—50 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьха хьажкIаш чуя.

Масала, Назрановски района «40 лет Октября» совхозерча Я. Даурбекова звенос дош деннад ше гIулакх деча 200 гектарах хIаране тIара 50 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьха хьажкIаш чуэца. Иштта доккхий декхараш да «Назрановский» совхозерча М.-Г. Бековеи Б Газдиевеи кулгалдеча тракторно-кхай бригадашкарча хьажкIаш лелаераша шоашта хьалхашка оттадаьраш.

Укх шера механизировании отрядаша, звеноша шоай кхашка дIаюврaш «ВИР-42», «Одесская-10», «Краснодарская-303», «Днепровская-90» яхача фух йолеи «Стерлинг» оалеи дикагIйола хьажкIаш я. ХIаьта уж дика хьувкъийтар хьажкIаш лелаерех тийша да. Цудухьа юрта боахама министерства, ведомствай, районашкарча юртбоахама управленей, боахамий кулгалхоштеи специалисташтеи, иштта партийни профсоюзни организацешта хIанз хьалхашка латтача керттерча декхарех цаI да ха ца тулийташ массанахьа «кура» хьажкIаш дIайийна йоахийтилгеи, укх шера уж дика хьувкъийтара механизировании отрядаштеи звеноштеи юкъе шерра яхь йоаржаелгеи, хIара гектара хьувкъам лакхбара царна моральни материальни совгIаташ дергдола хьалаш вIаштIехьадоахилгеи.

1976 шера 1 Майна хетадаьча КПСС ЦК ТIахьехамаш тIа укх тайпара йоах юрта къахьегамхошка:

— Колхозхойи совхозий болхлойи! ШерагIа йоаржае лаьттанцареи хьайбашкареи йоаха продукташ дукхагIа яхари паччахьалкхенга йоххари духьа делаю социалистически яхь! БIаьстан юкъе кхашка ду балхаш тIехдика чакхдоахаргдола, 1976 шера хьувкъам чIоагтIа лакхбергбола гIулакх де!

ХЬОНА, ЦХЬОАЛАГIА МАЙ!

ПЛАНАЛ СОВГIА

1-ча Мая сийна яьржача социалистически яхье къахьегама котало яьккхай «Консервплодоовощ» яхача тха производственни аграрно-промышленни комплекса коллективо. Кийча продукци арахецара план оаха кхоачашйир йиллача ханал цхьа бутт хьалха, хIаьта из маьхала яккхара план — В. И. Ленин ваь 106 шу дузача денга — 22-ча апреле.

Бис бетта планагIа продукце 10250 эзар условни банка арахеца езача метта арахийцар 11688 банка хилар. Из маьхала яккхара план а 8 эзар сом тIехкхоачашъяьй.

Грозненски химикий тIахьехам хьаллаьцача объединене коллектива юкъе социалистически яхь яьржай «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа.

Апрель бовлехьа планал совгIа 250 эзар сома продукци маьхала яккха лерхI оаха.

Б. БЫЧИХИН,
«Консервплодоовощ» яхача объединене генеральни директор.

350 гектара тIа хьувкъаш да укх шера гурахьа дийна ялат Грозненски района «Юбилейный» совхозе. ХIанз цу кхай тIа хий дуллаш 10 установка я. Шоай ден нормаш тIехкхоачашъеш къахьег хий деттача установкай машинисташа И. Вишневецке, С. Бачаева, А. Гончарова, кхычар. Хий тохача лаьттан хIара гектара тIара 26 центнер ялат чуэца лерхI боахаме.

СУРТА ТIА: гурахьа дийнача ялаташта хий тохаш ва установка машинист И. Е. Вишневецкий.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЖКIИЙ КХАШКА

Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский» совхоза № 2 йолча отделене укх шера дIае езаш 450 гектар хьажкIаш я, ялатаи силосаи лаьрхIа. Уж лелаеш шиъ механизировании звено я.

ХьажкIаш дIаювлга дикагIа лел Къахьегама Цеча Байракха орден лелаеча Гермиханов Iаьлас кулгалдеча звене. Цига укх шера дIае еза 100 гектар ялатаи 160 гектар силосаи лаьрхIа хьажкIаш. Звеноца виъ саг ва. Белгалбаьнна дика къахьег механизаторашa Зубайраев Ширванеи цун воIа Кюраси. ХIанзле а 100 гектар совгIача лаьтта хьажкIаш дIайийна яьннай из коллектив.

1-ча Май сийна йолча социалистически яхье во толамаш дахац Ильясов СаIида звенос а. Укхаза а 80 гектара тIа хьажкIаш дIайийна баьпнаб Еррига хьажкIаш квадратно-гнездовой хьнсапе дIаюв механизатораша.

Парте XXV-гIча съезда решенеш кхоачаш а еш, хIара гектара тIара 30 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьха хьажкIаш чуэца дош деннад звеной коллективаша.

Г. ГРУЗИН.

Хьинар совдоахаш

ЦIейна хьалхарча къахьегама вахте а этта хьинар совдоахаш беркате къахьийгар «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни завода коллективо. Еррисоюзни ленински субботник хилалехьа цхьа ди хьалха — 16-ча апреле заводо кхоачашйир продукци маьхала яккхара хьалхарча биъ бетта план. Бе лийрхIачул совгIа баь пайда 58 эзар сомага дIакхаьчар. ХIаьта товарни продукци арахецара план завода коллективо кхоачашъяьй 26-ча апреле. 43 эзар сом мах болаш я планал совгIа цо арахийца продукци.

Завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхарча квартале кхычарел хьалха яьлар план 111 процент кхоачашъяь йола механо - сборочни цеха коллектив (цеха начальник В. П. Гуреса). Иштта дика къахьийгар М. Н. Коноваловеи В. К. Севастьяновеи кулгалдеча электромонтажни механически цехий коллективаша. Цу цехашкара болхлой ба I-ча Майна хетаяьча демонстраце шоай предприятерча колоннана керта гIоргбараш.

М. САЛМАНОВ.

Йолаш я 4 бетта план

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера хIара бетта плани тIайийца социалистически декхараши тIехкхоачашдеш хьабоагIа «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача Грозненски аьшкбетона конструкцей завода болхлой. Продукцена реализаци яра хьалхарча квартала план 109,3 процент кхоачаш а еш, планал совгIа маьхала яьккхай цар 44 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Аьшкбетона изделеш арахецара кхаь бетта задани 103,9 процент кхоачашйир цар. Заданел совгIа арахийцар 194 кубически метр аьшкбетона изделеш. Преднапряженни изделеш арахецара паччахьалкхен план 128,7 процент кхоачаш а еш, планал совгIа арахийцай уж изделеш 574 кубически метр. ХIаьта заданел совгIа кийчъяь ардакх, кхыйола хьун материалаш 45 кубически метр я. Иштта къахьегарах ЦхьоалагIча Мая сийна тIайийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачаш а деш 26 апреле кхоачашйир завода коллективо продукцена реализаци яра биъ бетта задани. Планал совгIа маьхала йоаккхаргья итташ эзараш сомий маьха продукци.

Укх шера къаьетта дика тоаденнад завода коллектива технико - экономически хьокхамаш. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 13,3 процент тIехкхоачашъяьй цо. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоарах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах паччахьалкхена пайда бара задани 208 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа баь пайда 29 эзар сом да.

Къаьстта дика къа а хьегаш заводерча бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ я Далаев Илези Озиев СаIиди керте латта бетонщикий бригадаш. Цар юкъера лаьрхIача хIара сменагIа ноомаш 130 процент кхоачашъю.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра тIагIертта къовсам лоаттабеча «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахоша дика къахьегама совгIат кийчдаьд ЦхьоалагIча майна. Мехкдаьтта даккхара квартала план 102,1 процент кхоачашъяьй, планал совгIа цар даьккхар 450 тонн «Iаьржа дошув». ХIаьта биъ бетта план а тIехкхоачашъеш я. Планал совгIа даккха лерхI ялх бIаь гаргга тонн мехкдаьтта.

Къаьстта дика къахьегаш я воккхагIвола оператор Никитенко Иван Данилович керте латта коллектив. Цо дикка тIехкхоачашъяьй хIанзлехьа биъ бетта задани.

СУРТА ТIА: дIахо йодача хана болх кхы а товбарах лаьца дагабоалаш ба центральни инженерно - технологически служба начальника заместитель В. Синяткини воккхагIвола оператор И. Никитенков.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДАЬХЕН СОВГIАТ ДIАДЕЛАР

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева 27 апреле Кремле Ленина орден а «Серп и молот» яха Доцю медаль а дIаелар КПСС ЦК секретара нов. К. У. Черненкона. Из совгIат деннад цуна Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхеннеи хьалхашка доккхий хIамаш карагIдувларах.

Новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК Политбюро, СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIеоагIа Даьхен деза совгIат Iимерзеи дег тIареи дакъала дийцар новкъоста К. У. Черненкой. Iа Социалистически Къахьегама Турпала цIи яьккхай,, аьлар Леонид Ильич Брежнева, беррагача хьай балхаца, хье ца кховеш Коммунистически партена гIулакх дарпа, вай Центральни Комитетаи цуч Политбюронеи мутIахьа хилариа. Леонид Ильич Брежнева нов. К. И. Черненкона ловца баьккхар из дика унахцIена а волаш вахар, Коммунистически партеи советски халкъеи иразa духьа, вай мехка коммунизм котъаккхар духьа цо дIахо а беркатe гIулакхаш леладар ловш.

Новкъост К. У. Черненкона дег тIара ловцаш даьхар совгIат дIалуча хана цига хиннача Политбюро членаша, Политбюро членалла кандидаташа, КПСС ЦК секретараша.

Ше къамаьл деш К. У. Черненкос чIоагтIа баркал аьлар КПСС Центральни Комитета, КПСС ЦК Политбюрона, Леонид Ильич Брежневна шийна цар шийх чIоагтIа тешам болабахи ший къахьегама боккха мах барахи. Цо дош делар, ший берригa низ, ший еррига опыт ленински Коммунистически партена, вай Советски Даьхенна гIулакх дара ше дIатерхилярах.

(ТАСС).

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1976 шера 13 апреле арадаьннача УказагIа массови информацеи пропаганди средстваш, полиграфически промышленность, книжни торговли, физически культуреи спорти дегIайоалаеча доккхий толамаш дахари ийслагIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяри бахьан долаш СССР орденаши медалаши енна кепайоазон органий, телевиденеи, радиовещанеи, полиграфически промышленноста, книжни торговле, физически культураи спортеи, «Знание» яхача Еррисоюзни общества болхлой йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Зимарин Александр Михайловича — «Знамя труда» яхача сунженски районни газета редактора заместитела.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Герихановa Вахид Алиевича — И. Н. Заболотне цIерагIча республикански книжни типографе печатни формай шлифовщикана.

Самойлов Александр Михайловича — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета собкора.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Саламов Магомед - Салих Абубакаровича — Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета телевиденеи радиовещанеиен йолча комитета редакце керттерча редактора.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Балясников Владимир Константиновича — Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума отдела заведующена.

Глущенко Александр Михайловича — «Грозненский рабочий» яхача издательства типографе печатника.

Заикина Валентина Ивановнана — И. Н. Заболотне цIерагIча республикански книжни типографе наборщицана.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1976 шера 6 апреле арадаьннача УказагIа халкъа боахама финансировании кредитовании яра, ахча дIа-юха лелийтара даькъе, толамаш дахари ийслагIча пятилетка плана заданеш кхоачашъяра ресурсаш оарцагIъяхари бахьан долаш СССР орденаши медалаши енна СССР финансай Министерства предприятейи организацейи, СССР Госбанка, СССР Стройбанка учрежденей болхлой группана, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Проэктор Давид Григорьевича — Нохч - ГIалгIай финансай Министерства отдела начальника.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Лапаксин Владимир Алексеевича — СССР Госбанка республикански контора управляющена.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Сулейманов Эми Сулеймановича — къахьегамхой депутатий Старопромысловски районни Совета исполкома финансови отдела заведующена, г. Грозный.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Винокурова Альбина Сергеевнана — № 7516 йолча центральни сберегательни касса йоккхагIйолча бухгалтера, Старопромысловски район, г. Грозный.

РСФСР ШКОЛА ЗАСЛУЖЕННИ ХЬЕХАРХО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЮКЪЕРЧА СПЕЦИАЛЬНИ ДЕШАРА ЗАВЕДЕНЕЙ БОЛХЛОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Халкъа боахама йоккха говзал йола специалисташ кийчбеча дика гIулакхаш карагIдувларах **РСФСР школай заслуженни хьехархо** яха Сийлен цIи лойла:

1. **Борисов** Сергей Сергеевича — ЧерепановгIар Е. А., М. Е. цIерагIча Нижнетагильски горно-металлургически техникума директора, Свердловски область.
2. **Хачиянц** Раиса Матвеевнана—Грозненски педагогически училища хьехархочоа, Нохч-ГIалгIай АССР.:
3. **Чиркова** Галина Васильевнана — Сердобски сайрийнарча машиностроительни техникума директора, Пензенски область.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 23 апрель, 1976 ш.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

ТОЛАШАГIА ЙОЛА ОПЫТ—РЕСПУБЛИКА ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШТА

Республика боахамашка Iул тоадара детта доахан-шинараши дулха лаьрхIа чуоттадаь кхаба Iаьсийи кхедара даькъера Къилбаседа - ХIирий АССР боахамий опыт юкъеяхьара хьакъехьа.

Iул тоадара детта доахан-шинараши специализировании боахамашка дулха лаьрхIа чуоттаяь кхаба бутIилгаши кхеяра тоъал йоккха опыт Iоаяьй Къилбаседа - ХIирий АССР колхозашеи совхозашеи Ардонски районерча Ленина цIерагIча колхозе, хьайбаш леладеча помещенешта реконструкци яьчул тIехьагIа, дукхагIа шура луш дола доахан духхьал шурийна лаьрхIа кхоаба комплекс йиллай, хIана цига лелабеш 2000 гаргга етт ба. 7000-нега кхаччалца етт лелабергболаш шеръе лаьрхIад комплекс.

Дукха шура луш дола доахан лаьрхIа шурийна кхоабача комплексо Ардонски кхычеи районий колхозашкареи совхозашкареи дIанийду 20 дя даьнна се Iасилгаш. духхьашха дахка шинараш кхеду, тIаккха кхаь беттага кхоачаш оидазаьнначул тIехьагIа, боахамашка дIадуахк уж. Производствача хиланза барrбоаца рентабельноста боарам Iаьсий хьателача боахамашта санна, иштта колхоза комплекcана а Iалашбеш йола вIаши юкъерча экономически гIулакхий система кийчъяьй.

Алагирски районерча «Скотопром» яхача треста системе вIашагIъеллай кхееи чуоттаяь кхабеи 3 бутт баьлча денз бугIилгаш дIачуйийо «Дзаурикау» яха боахамий юкъара объединени.

Шинаргаш кхедареи дулха лаьрхIа чуоттадаь доахан кхабареи даькъера Къилбаседа ХIирий АССР боахамий опыт юкъеяр духьа Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерство, Грозненски, Сунженски, Шелковской, Назрановски райисполкомаш декхарийла я хIанз йолаш йолча помещеней карда тIа 1976 шера шурийна лаьрхIа доахан- шинараш кхедуи дулха лаьрхIа чуоттаяь бугIилгаш кхоабеи специализировании боахамаши фермаши вIашагIйохка.

Юрта боахама министерства тIадиллад Грозненски, Сунженски, Шелковской, Назрановски райисполкомашцеи боахамий кулгалхошеи цхьана Грозненски района «ЦхьоалагIа май» яхача колхозера шинараш кхеду моцносташ 3 эзарнега кхаччалца моттиг хургйолаш шеръе, хьайбаш кхедара технологе тIа кхедеш кхо бутт баьнначул тIехьагIа хьахиннарашка хьежжа доахан-шинараш доккилга оттаде.

1976 шера 1 август хьатIакхачалехьа Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза № 4 йолча хьайбаш леладеча фермана реконструкци а яь, доахан-шинараш кхеду 1000 моттиг йола специализировании ферма хьаянза яргьяц, кхедеш кхо бутт баьнначул тIехьагIа уж боахамашка дохкаргдолаш.

1976 шера 1 сентябрь хьатIакхачалехьа хIанз Грозненски района «Загорский» совхозерча хьайбаш леладеча помещенешта реконструкци а яь 800—1000 бежана лаьрхIа ферма хьае еза гуччахьарча майдаш тIа дIахо хьалкхедара 3 бутт баьчна Iаьсий дIачуйийдергдолаш.

1976 шера 1 сентябрь хьатIакхачалехьа хьалъяь а яьккха «40 лет Октября» яхача совхоза специализировании ферме чуоттадаь кхабара Назрановски района боахамашкара доахан дIачуийделга Iалашде деза.

1977 шера 1 январь хьатIакхачалехьа «Грозненский шурий» совхозерча фермех цаI реконструкци а яь цу боахамера деттача доахана Iул тоадара 800 етт-шинар кхеду специализировании хилийтилга Iалашде деза.

Юрта боахама министерство, «Сельхозтехника» объединени декхарийла я Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхозе шинараш кхедара 2000 керта лаьрхIа хьалъеш йола комплекс финансированеи мел эшача оборудованеи Iалашъе. Из комплекс 1977 шера 1 январь хьатIакхачалехьа болх бе йолайолийтаргйолаш хьалъяь яккханза яргьяц «Чечингколхозстрой» яха объединени.

«Сельхозтехника» яхача республикански объединене массе оагIорахьара новкъостал де а хиланза яргйоаца оборудовани, металлоконструкцеш, кхыйола материалаш эггара хьалхарча аргIанна тела а еза шурийна лаьрхIа доахан-шинараш кхедечеи дулха лаьрхIа чуоттаяь бугIилгаш кхоабачеи реконструкци еча а хьалъеча а специализировании фермаштеи комплексаштеи.

КПСС XXV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

ХIАРАНЕГА ДIАКХАЧИЙТА

Республика заводий, гIишлошъерий, совхозий, колхозий къахьегама коллективашка теркам тIабахийта Iомаеш я КПСС XXV съезда материалаш. Дег тIара доагIача дIайхача дешашца, шерра социалистически яхь йоаржаярца жоп лу республика къахьегамхоша партийни съезда исторически решенешта. Цун къаьгга дола тешал да къахьегама коллективашка чакхъювла митингаши собранеши. Алхха КПСС XXV съездо болх беш хиннача деношка ялх бIаь гаргга митингаши собранеши хилар республике, цига дакъа лаьцар 80 эзар саго. Цар массане цхьа барт болаш къоабалйир парте белгалъяь курс. Цу деношка иштта цехашка, отделашка, участкашка, бригадашка, фермашка 10 эзар беседа, лекци, доклад йир.

Укх деношка республика районашка шерра баьржаб съезда документашта пропаганда яреи наха кIоаргга уж дIадовзийтарен болх. Из болх беча пайда эп тайп-тайпарча формаехи методехи. Iоаьяча опытах ког гIортолга а еш парте райкомашеи юххьанцарча партийни организацешеи из болх чакхбоахача дукхагIа терко ю идейни боарама, къахьегама коллективашкеи нах бахача моттигашкеи беча политически балха дикалеи чулоацамеи.

Ерригача райкомашка, юххьанцарча парторганизацешка коммунистий пленумаш, собранеш хиннай. Цига йийцай «КПСС Центральни Комитета Отчети чурчеи арахьарчеи политика даькъе парте аргIанара декхараши» аьнна КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева яьча доклада дIа ма-дехха къахьегамхошта идейно - политически кхетам балара болх дIахо йодача хана чIоагIбара, царна къахьегамеи, нравственнии, интернациональнии кхетам балара хьалхашка латта декхараш.

Ерригача райкомашка агит-коллективай, политинформаторий группай кулгалхой, идеологически балха болча парторганизацей секретарий заместителий инструктивни совещанеш яьй.

Къахьегамхошта юкъе беча политически балха юкъеззав, партийни комитетий докладчик вола 1565 кулгалдара болхло. Предприятешка, совхозашка, колхозашка, цехашка, бригадашка, фермашка съезда материалашта пропаганда еш 6565 политинформатори 14 эзар агитатори ва. Лектораша, докладчикаша, политинформатораша, агитатораша наха хьалхашка къамаьл даро торо лу беррига хIана бац аьнна болча къахьегамхошта политически влияни е, идейно - кхетам балара болх лостам дикагIа болаш, хоадам болашагIа лелабе. Юххьанцарча парторганизацей секретараша парте съезда материалашта пропаганда яра хьакъехьа балха опыт дIаюха эцилга вIаштIехьдаьккхал парте Заводской райкомо. КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева яьча КПСС ЦК Отчетни докладо хьалхашка оттадаь декхараши положенеши теркаме а лувцаш гойтара агиташи кердаяккхарац кийчъяран йола группа вIашагIъеллай Октябрьски районе. Парторганизацеша шоайла методически практически новкъостал дерг дола гIулакх даьл.

КПСС XXV съезда решенеша дIа ма-дехха «Къахьегамхошта коммунистически кхетам баларен юртарча быта культура лакхъяра дешаши» яхача темах теоретически конференци яьй парте Урус - Мартановски райкомо.

Октябрьски Революце орден лелаеча «Красный молот» завода парткомо теоретически конференци яьй «Социалистически интернационализман советски патриотизман кхетам болаш къахьегамхой кхебар — коммунистически кхетам балара деша керттера дакъа» яхача темах. ХIаьта завода парткабинето гойтара агитацехи диафильмаехи пайда а эцаш марксизма - ленинизма лардеш Iомаеча школашка кийч а яь чакхъяьккхар съезда решенеши материалаши Iомаяра хетаяь йола гуччахьара заняти. Занятена кулгалдеш вар цеха начальник пропагандист Н. Г. Назаров.

Съезда материалашта пропаганда еча хьинаре дакъа лоац партийни комитетий докладчикаша. Март беттеи апрель беттеи къахьегама коллективашта хьалхашка «КПСС XXV съезда керттера итогаши иттлагIча пятилетке партенеи халкъан хьалхашка латта декхараши», «КПСС XXV съезд дунен тIарча хьалахи дунен халкъашта юкъе парте беча балхахи» яха докладаш йир цар.

Республика ерригача районашка парте XXV съезда материалашта пропаганда еча хьинаре дакъа лаьцар пропагандистски группаша, институтий Iилмахоша, вузий преподавателаша, партийнии, советскии, профсоюзнии, боахамеи органий бехктокхамерча болхлоша.

Цу дерригне, цехашка, бригадашка, фермашка, кхай тIарча станашка еш хиннача беседашца цхьана из дIалаьрхIача, кхетам балара балха хьалда йола система хьахулийт, наьха сакхетам чу кIоаргга лер ютт, иттлагIча пятилетка хьалхарча шера заданеш кхоачашъяра уж оарцагIбоах.

Укх тIеххьарча хана къахьегама коллективашка чIоагIьеннай «ХIара денна — дикала Знак», «Коммунисташкара масал эц оаха», «Продукце дикала — болхлой гаранти», «ХIаране бехктокхам. Мишта кхетабе беза из?» яхача темаех агитаторашеи политинформаторашеи ю политически агиташи. Цу темаех лаьца хIанз а тIехь докладаши беседаши ю СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината, «Красный молот», «Нефтегазпромавтоматика» «Пищемаш», «Электроинструмент» заводий, Назрановски трикотажни фабрика, иштта кхыча предприятей цехашкеи балха участкашкеи.

«Электроприбор» заводе парте съезда решенешта пропаганда еш 59 агитатори 50 политинформатори ва. Хоадам болаш цар агитаци яр бахьан долаш завода болхлоехи инженерно - технически болхлоехи аханел совгIа бараш коммунистически къахьегама ударникаш ба. Яхье баьнараштa хьалха латт коммунисташи комсомольцаши — Ю. В. Косьяков, Е. С. Щербаков, В. И. Назаров, М. А. Костоев, иштта кхыбараш а, хIаьта 43 наставника - агитатора 126 къонача болхлочоа кхетам лу.

Политически агитаце толам эггара хьалха тийша ба идеологически болхлоех, цар теоретически кийчонах, идейно уж чIоагIа хиларах, цар пропагандистски говзалах, наьха сакхетамчу тешам боллийташ деча къамаьлех. Цудухьа юххьанцарча парторганизацеша дукхагIа йоакхо е еза политинформаторийи агитаторийи дешара, семинарашкеи совещанешкеи доазол дехьарча мехкашкеи мехка чуи хулаш йолча событеех, вай мехка боахамеи культурнии строительства дешаш кхоачашдарах хан - ханнахьа хоам бе беза, балха опыт дIа-хьа эцилга вIаштехьдаккха деза.

Цхьабакъда массанахьа бац массово - политически болх вай заман декхараша дIа ма-дехха чулоацам болаши боаржабаьц, дукккача даькъе пайда ца луш, наьха теркам тIа ца озаш чакхбувл из. Цхьайолча парторганизацешка политинформаторий группаш вIашагIъеххачул тIехьагIа агитколлективай хьинар лаьгIденнад.

Политинформаторийи агитаторийи кадраш хьахержарен царна кхетам баларен болх парте XXV съездо дIа ма-дехха бац республика цхьайолча районашка. Массанахьа хьахиннац цу идеологически болхлой теоретически дешара хьадда йола система. Иштта белгалле доагIа, партийни комитеташа профсоюзни комсомольски организацеша массово - политически болх тоабара ерригача торонех пайда эцаш ца хилар, из болх вахарца, коммунизм хьалъяра практически гIулакхашца бувзам болаш хилийтара кIезига терко еш хилар.

Эсала лел массово - политически болх автовокзалеи автостанцеи объединене. Болхлоштеи гIулакхерча нахаи хьалхашка наггахьа мара къамаьл дац цу предприяте агитаторашеи политинформаторашеи, съезда решенешта пропаганда еча дакъа лацац кулгалхоша.

Парте съезда материалаш гIишлошъерашта дIайовзийтара хьалхара гIа боаккхаш мара яц СМУ-6 юххьанцара партийни организаци а. Управлене съезда материалех лаьца цхьаь цаI лозунг дац. Арадоаккхаш дац укхаза пенгазет а, хьалха латтарий сурташ хьалтеха дац Сийлен доска тIа. Хьашт доацаш гIулакх да Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлене парткоме республика гIишлошъерашта юкъе гIулакх кIоаргга довзаш кхетама болх бергбола докладчикийн лекторийн группа хIанззалца вIашагIъелла ца хилар. ХIанззалца хьа торговле юкъарчеи кагийчеи предприятей, общественни кхачани бытовой гIулакхаш лечен къахьегама коллективашта юкъе кхетама болх чакхбаккхара йоакхо яьяц партийни комитеташа.

«Съезда идеяш хIара коммунистага, хIара советски сагага дIакхачийтар — пропагандистий, лекторий, докладчикий хинна ца Iеш, вай берригача партийни активистий сийлен декхар да, — яьхад нов. Л. И. Брежнева. — Цу балха дIаяла еза ерригa знанеш, нах тешабара говзал, дега беррига низ. Съезда решенеш йизза вахаре чакхъяхара де дезарех цаI да из дерригa».

КПСС XXV съезда Iалаьмате йоккха идейни гапз караерзаяр, наха юкъе цун материалашта пропаганда яри царна уж дIайовзийтари, цо хьалхашка оттадаь декхараш идеологически кхоачашделга Iалашдар — йIаьххача ханапка бе лаьрхIа болх. Из болх леррагIа чакхбаккха беза. Цох ма-могга ког гIортолга е еза республика къахьегамхой идейни тешами политически кхетами чIоагIбара, цар общественни къахьегамен хьинар айдара, иттлагIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяра тIехьара социалистически яхь дегIаккхувлара.

М. ПАВЛОВ.

Тха керттера декхар

КПСС XXV съезда тIаийцача «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттерча лостамаш» тIа белгалдоаккх юртбоахама продукташ дIахо дукхагIа яха езилга. Ма-дарра аьлча, цу документа тIа боккха теркам тIабохийт хий дехкача лаьттаех, минеральни органически удобренеех дикагIа пайда эцара чотах баьцадаараш дукхагIа чудара, цар ассортимент товяра, бIарччача шера баха нах царна Iалашбелга вIаштIехьадаккхара. Из доагIаш да баьцадаараш леладара специализаци яьча тха боахама а.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шере а оаха лаьрхIад 5859 тонн (план 5095 тонн) баьцадаараши 850 тонн (план 800 тонн) моша гофохи чуя. Баьцадаараш кхедеш 6 бригада я совхозе. Царна керте оттабаьб йоккха балха опыт йола специалисташ, шоай гIулакха башха дика говзанчаш Кураев Iийса, Батаев СаIид, Тагалов Iаьла, кхыбараш.

Хургболча хьувкъама лард йолл гурахье. Цу гIулакха боккха болх баьб оаха а. Лоацача хана чакхдаьхар зяба лаьтта оахилга, удобренешца кхаш хьаьнделга. Духхьал органически удобренеш 3300 тонн дIайихьар кхашка, планагIа 3000 тонн йолаш.

ДоаггIаш дола гIулакх дир гурахьа дийнача ялаташта а. Уж ялаташ 305 гектара тIа дийнад совхозе. Цул совгIа, хьайбашта доакъара лаьрхIа 120 гектара тIа гурахьа дIайийна дукххача шерашка тIаювла баьцаш а я тха. Цу хIамашта минеральни удобренешца подкормка яьй оаха. Кхаш хьаьндеча, ялаташта подкормка еча шоаш ца кхобеш хьинаре къахьийгар механизатораша Ахмедов Ахьмада, Микаилов Лаьчас, Кадыров Шамила, Хайдаров Салауде, кхычар.

БIаьстан кхашкара балхаш ханнахьа дIадоладара дика кийчбелар тха механизатораш. КПСС XXV-гIа съезд хьаеллача денга тоаяь яьккхар ерригa техника. Цу гIулакха дика каяьлар трактораши тIехьатосса инвентари сихагIа тоаяра шоашкара масал гойташ къахьийгача механизаторий Цокаев Iусмана, Цуцугов Хьамида кхыбарий.

ХIанз цар тоаьяча трактораша, селлкаша, кхыча механизмаша хьовзам ца хулийташ болх бу кхашка, лакха овсарле йолаш къахьег механизатораша.

Укх шера планагIа 700 гектара тIа баьцадаараш дIаде дезаш да тхо. ХIанзле царех ахане дукхагIдараш дIадийна а даьннад. Баьцадаараш дIадувлга къаьстта дикагIа лел Кураев Iийсан Батаев СаIиди керте латтача бригадашка. Шоашта тIачIоагIъяьча 83 гектара тIа помидораш, нарсаш, кабачкаш, хохаш кхыйола хIамаш дIайийна баьнналга лархIа мегаргба Батаев СаIида бригадацара болхлой. Хьалхле лелаеча бригадай коллектива ша дош деннад хIара гектара тIара 130—140 центнер (план 104 центнер) баьцадаараш чударца иттлагIча пятилетка хьалхара шу белгалдаккха.

ХIаьта механизаторашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт Бекишев Iумар, Зулгаев Рамзан, кхыбараш.

Теша мегаргва, вай мехкара баха нах кхачаш продукташца дикагIа Iалашбара парте XXV-гIча съездо хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачашдеча тха совхоза къахьегамхоша а шоашкара доаггIаш дола дакъа юкъехьоргхиларах а, укх шера тIаийца декхараш сийленца кхоачашдара ерригa торонаш оарцагIъяьха болх бергхиларах а.

А. САЙДАЕВ,
Ачхой - Мартановски района «Овощевод» совхоза керттера агроном.

Грозненски «Электроприбор» завода цхьоалагIча механически цеха болхлоша чIоагIа лоархIа лаьгIна сийдеш ю пхеIлагIча разряда токарь, коммунист Суровецкий Владимир Петрович. Хьинаре къахьегаш биика - дика толамаш доахаш хиларх, шийн новкъосташца безаме, Iимерза, товш хиларна. Шийн опыт дIалуш итташ токараш кийчбаьб цо. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: болх беш ва токарь В. Суровецкий.

С-Э. ШАХИДОВА сурт.

Райсовета сессеш кийчъярен чакхъяхарен балха опытах

БАЛХА СТИЛИ МЕТОДАШИ ЭРГАЙОАХАШ ТОА А ЕШ

Моттигерча Iаьдала органий системе керттера моттиг дIалоац къахьегамхой депутатий районни Советаша. СССР Конституце районни Советех йолча Положенеша оттаяьча белгаларча формах чакхбоах районни Советаша шоай болх. Къахьегамхой депутатий районни Советаша беча балха формаех цаI я сессеш. Грозненерча Заводской районе къахьегамхой депутатий районни Совета исполкомо уж сессеш кийчъярен чакхъяхарен балха опытах лаьца хургда ер къамаьл.

КПСС XXV съезда решенеша моттигерча Советашта хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд иттлагIча пятилетке халкъа боахама планаш кхоачашъяра, производства эффективность лакхъяра, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, иштта кхыча, лоархIамеча дешай даькъе. Уж декхараш вахаре чакхдаха нах оарцагIбахара Советий керттерча балха формаех цаI я къахьегамхой депутатий районни Совета сесси. Сессе дувца уттаду халкъа боахам дегIаккхувлара, культура лакхъяра балхаца дувзаденна дола керттера дешаш. Цудухьа сесси дика кийчъяь чакхъяккхарга хьежжа хул ерригача Совето, цун исполнительни комитето, массазарча комиссеша, депутатски группаша дIахо беш бола болх. Партей правительстван дукккача документаш тIа белгалдаьд Советий лоархIам лакхбара керттерча хьалех цаI сессионни болх дIахо йодача хана эргабоахаш тоабар да яхаш. Коллективни кулгалдара орган я Совет. Цудухьа ший деррига гIулакхаш сессе кхоачашду цо.

Сессеша торо лу дош дувцача хана депутаташта а уж харжараш а хеташ дар, цар вахара, балха опыт теркаме лаца, къахьегамхой хьашташа, моттигерча хьалаша дIа ма-дехха йола решенеш тIаийе.

Укх тIеххьарча хана партей правительстван хьалхленца моттигерча Советий бокъонаш шерьеш, цар структура эргаяьккха тоаеши нахацара бувзамаш чIоагIдеш баьча балхо сессеш кийчъярен чакхъяхарен хьакъехьара моттигерча Советий болх тоабир.

Заводской район — Нохч-ГIалгIайчен индустриальни дог. Республика ерригa мехкдаьттахимически, мехкдаьтта чакхдоаха промышленность, гIишлош ю дукха организацеш укхаза вIашагIкхийттай. Города керттера 16 транспортни предприяти, дукха торговле, культура, просвещене организацеш я районе, 70 эзар саг вах. Цу дерригне белгалду районни Совета сессе дувца уттадеча дешай чулоацам а хьисап а.

Районнии городскойи къахьегамхой депутатий сессей гулъе езар исполнительни комитет я. Шера ялхазза гулъе езаш я из. Тха районни Советешин бетта цкъа хул сесси. Хан-ханнахьа сессеш чакхъяхаро торо лу бокъонех биэза пайда эца, тхоай декхараш дизза кхоачашде, вахаро хьалхашка уттаду дешаш дувца а кхоачашде а, исполнительни комитетен кулгалхойи балха тIахьожам лоаттабе.

Райсовета исполкомо цIенхаштта, боккха лоархIам беш чакхбоах сессега кийчо яра болх. Сессе дувца оттаде деза дешаш хьалхе а перспективни планаш тIа белгалду, уж дешаш дувца кийчдара бехктокхаме бола нах, докладчикаш, содокладчикаш хьожабу. Заводской райсовета исполкоме традици а хинна дIаэттад сесси чакхъяьлча аргIанарча сессе дувца оттаде дезача дешаех депутаташца исполком дагаювлар. ТIаккха аргIанара сесса кийчъяра ши бутт хьалха комисси вIашагIйол.

Сессе ден повестка чIоагIъю Совето, цхьабакъда цун проект исполнительни комитето кийчъю. Проект оттаеш исполкомо ларде лувц балха план, шии Советен лакхехьа латтача органийи указанеш, харжархой наказаш, массазарча комиссей, отделий, депутатий предложенеш. Цо торо лу эггара сагогагIа дола дешаш дувца оттаде. Цул совгIа ког гIортолга ю Совета балха дешаех лаьца депутаташта хетарашта дух тIа вала а уж теркаме эца а, сессега ма-хулла дикагIа кийчо е.

Каст-каста кийслу массазарча комиссеша сессе дувца дешаш уттадеш. Депутатий статусах долча Закона 12 статьяс ма-яххара, сессе ден повестках лаьца предложенеш тела болабеннаб депутаташ. Иштта, масала, XIV сесси гулъеш депутата В. Т. Романова сессе дувца могадир «Къахьегамхошта коммунистически кхетам луш района культурно - просветительни учрежденеша беча балхах» яха дош, хIаьта социалистически законностан общественни порядок лораяран йолча массазарча комиссе депутата Т. А. Шатиевас еннача предложенех сессе дийцар «Района предприятешка, организацешка, учреждешка социалистически законность кхоачашдарах» лаьца дола дош.

Ден повестка белгалъяьчул тIехьагIа 25—30 ди хьалхагIа сессега кийчо яра болх дIаболабу. Эггара хьалха белгалбу цун чулоацам, из чакхйоаккхаргйола ха, хьан малагIа документаш кийчдерга.

Сесси кийчъяра балха боккхача лоархIаме да из гульяра ханах, моттигах, цун повесткаха лаьца бахача нахагeн депутаташкен ханнахьа хоам бар. Цу гIулакха райсовета исполкомо типографе кепа а техе улицашка, жилищно - коммунальни конторашка, тикашка, вешта аьлча харжархой дукхагIа хулача моттигашка объявленеш етт. Цу объявленеш тIа сесси гулъяра ханахи дувца оттаду доши белгалдарал совгIа бахача наха шоай предложенеши замечанеши исполкоме яйтарах дола дехар а хул.

Совета сессега кийчо яр — Iалаьмате бехктокхаме а чоалхане а болх ба, хIанa аьлча дукха организационни технически дешаш чулоац цо. Цудухьа сессега кийчо яра болх ерригача исполкома, цун отделий, массазарча комиссей, депутатий, общественноста гIулакх да. Иштта кийчо йича мара эффективни а деша дух тIавалара лостам болаш а хургьяц сесси.

Сессега кийчлуш исполкома дукхагIа терко ю доклад кийчъяра деша. Исполкома кулгалхоша ярал совгIа цхьайолча хана сессешка докладаш ю дувца оттадеча дешаца гIулакх доагIача наха а. Иштта, масала, «Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наькха къахьегама хьалаш тоадарах» лаьца сессе дош дувцаш доклад йир завода керттерча инженера Ф. К. Филиппова, «Кагирхой юкъарча юкъерча образованега боахилга чакхдаккхарахи дIахо йолача хана юкъарообразовательни школа дегIаккхувларахи» яхача дешах доклад йир халкъа образованена йолча массазарча комиссе председателa Р. А. Дмитриенкос, «Хулиганствацеи кхыча антиобщественни проявленешцеи районе къовсам чIоагIбара де дезарех» яхача дешах доклад йир исполкома члена А. А. Карева, иштта дIахо.

Каст-каста выездной сессеш чакхйоах Совето. Уж тайпа сессеш — Совета харжархошца бувзам лоаттабара керттерча формаех цаI. Цо ког гIортолга ю вахаро хьалхашка уттаю решенеш тIаийе. Цу тIа дош малагIча хьала тIа ца, из кIоаргга довза а Iомаде а торо хул сессе доакъашхой.

1974 шера юххьанца Кирова цIерагIча поселке, Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе хилар тха выездной сесси. Гулбеннараша пайда эцаш, пайдане чакхъяьлар из. Депутаташа чIоагIа могадир из гIулакх.

Хьалхара выездной сесси чакхъяккхара опытах пайда а эцаш депутаташа могадарах 1975 шера Черноречье яхача поселке цIаькха а выездной сесси йир райсовета исполкомо. Цига дийцар «КПСС XXIV съездо дIа ма-дехха къахьегамхошта уж бахача моттигашка коммунистически кхетам балара болх чIоагIбара де дезарех» яха дош.

Хьалха дагабаьнача тайпара, Iуйрийна 10 сахьат дIаьлча беррига депутаташ гулбеллар. Кийча латташ яр транспорт. Сесси йолаялале СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината «Заря» яхача профилакторега баха хьежар депутаташ. Профилакторе балхах, цун дарбан торонех лаьца дийцар профилакторе керттерча лора Л. Г. Лысенкос. Цул тIехьагIа правопорядок лораяра йолча опорни пункта болх байзар депутаташта.

Черноречье яхача поселке общежитешка дукха кагирхой бах. Цар вахар, быт, церца беш бола кхетама болх бовзара химикий общежитешка хилар депутаташ. Профилакторена, опорни пункта, общежитешта чIоагIа раьза хилар уж.

Сесси кийчъеча хьинаре дакъа лаьцар химикий культура Дворецеи берий клубайи болхлоша. Дворецe фойе депутаташта лаьрхIа берий художественни творчества выставка, поселка вахарах дувцаш йола стендаш кийчйир. БIарчча раздел яр сессена хетаяь: бархI плакат дар тIеххьарча шерашка поселок дегIаярах дувцаш.

Сессе доклад яьча Заводской райсовета культурни балха йолча массазарча комиссе председателa А. М. Попова дика анализ йир бахача наха коммунистически кхетам балара болх вIаштIехьбаккхара деша, цу хьакъехьа долаш дола кхоачамбоацараш гучадаьхар, хьалхашка латта декхараш белгалдир.

Мишта кхоачашду сессе дувца уттадеш дола дешаш? Цу хаттара жоп лу укх масала:

1974 шера хьалха вай хьал ма-дарра, райсовета выездной сесси хилар Кирова цIерагIча поселке. Цига дийцар «Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наькха къахьегама хьалаш тоадарах» дола дош. Дийца дош боккха лоархIам болаш а хьан завода низаца кхоачашдулургдоацаш хилар а теркаме а лаьца жилищни коммунальни боахама дешашта йолча массазарча комиссеца цхьана «Грознефтехимзаводы» объединене начальника цIерагIа письмо дахьийтар исполкомо нах бахеи культурно - бытовойи объекташ хьалъяра дош плана юкъедахийтар а цига эша ахча хьахецар а дехаш. Из гIулакх хIанз кхоачашдаьд. Кхоъ нах чубаха цIенош хьалдеш латт поселке, царех цаI хьалдаь а даьнна эксплуатаце дIаденнад. 200 моттиг чуйола профилакторий хьалъяьй. 135 керда светильникаш оттаяьй, аварийни баракашка баьха 100 доьзал кердача царгIатача цIеношка баха ховшабаьб. Хьалье йолаяьй 200 моттиг хургвола общежити, иштта дIахо. Из дош кхоачашдеча дукха къахьийгар депутата В. З. Мальниченкос.

Сесси кийчъеши чакхйоаккхаши беча организаторски балхага хьежжа хул хьабоала пайда а. ХIаьта организационни болх, В. И. Ленина хьийхача тайпара, халкъа Iаьдала органий керттера декхар да.

Iаьдала органий балха стили методаши эргайоахаш тоаярца хьалхашка латта декхараш кхоачашдара нах оарцагIбахарца, къахьегамхошта коммунистически кхетам баларца, социалистически законность чIоагIъярца гу Заводской райсовета депутаташтеи исполкомаи КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъярах дола шоай керттера декхараш.

П. СОКОЛОВ
Заводской района къахьегамхой депутатий райсовета исполкома секретарь.

КОММУНИСТИЙ ХЬАЛХЛЕНЦА

Тракторно - кхаш леладеча бригадашка, автогараже, гIишлошъеча бригаде, хьайбаш леладеча фермашка, тха колхоза ерригача производственни коллективашка КПСС XXV съезда материалаш Iомаяра хетаяь йола собранеш чакхъяьннай. Съезда сийна тIаийца хинна социалистически декхараш кхоачашдара кIоаргга анализ йир коммунисташа, шоашта хьалхашка керда доккхий декхараш оттадир. Собранешка колхоза парткомо лостам белар коммунисташта хьалхашка латта производственни декхараш дикагIа, ханал хьалха кхоачашдара пайда эцанза йиса торонаш гучаяхара.

КПСС XXV съезда сийна яьржача социалистически яхье боккха лоархIам бола болам хьахилар коллективе. Иштта коммунист ветеринарци лор Алиханов Мурад керте латтача шоллагIча шурийтоварни ферма хьайбаш лелаедераша тIаийцача социалистически декхараш тIа дIаяздир производстве графикал хьалха бувлаш къахьегарал совгIа дикал лакха йолаш мара паччахьалкхенна шура дIа ца яла. ШоллагIча ферма болам дег тIара хьаллаьцар колхоза кхыча фермай коллективаша а. Болам дIаболабаьраша шоай дош кхоачашду.

Съезд хьаеллача дийнахьа укх шера хьалхарча квартала план 80 процент кхоачашъяьй аьнна рапорт делар шоллагIча ферма хьайбаш лелаедераша, хIаьта марта шоллагIча дийнахьа кхаь бетта план ханал хьалха кхоачашъярах рапорт делар цар. 188 тонн дикал лакха йола шура маслозаводе дIаяхьийтар цар. Хьалха латтача ферме укх массехк шера хьалхе лелаеш хьабоагIа доркаш О. Б. Буняева, В. Т. Тимофеева, К. С. Рыжкова, М. М. Лысикова, иштта кхыбараш. Хьалхле лелаерий сийна колхоза Центральни усадьбе къахьегама сийлен байракх айю, каст-каста хьайбаш леладерий ди чакхдоакх. Цига дикагIбараштa вымпелаш, ахчан премеш кара дIалу. Цу мероприятеша новкъостал ду белгалъяь планаш толамца кхоачашье. ХIаьта тха уж йоккхий я.

Парте съездо юртбоахама болхлошта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачаш а деш тха колхозаша дош деннад укх шера паччахьалкхенга 2950 килограмм шура, 750 тонн дулх дохка. Уж декхараш хIанз толамца кхоачашдеш да. Укх шера январь бетта кхоачашйир колхозо паччахьалкхенга дулх дохкара квартальни план. ХIаьта колхоза хьайбаш лелаедераша паччахьалкхенга шура йохкара паччахьалкхеи план 13 марта кхоачашйир.

Иштта хоза а хеташ белгалдоаккх аз цIаккха ца хиннача тайпара колхоза механизатораша ханал дуккха хьалха тоа а яь ерригa юртбоахама техника дIаоттаяь хилар а. Уж балхаш деча къаьстта белгалъяьлар пхелагIи ялхлагIи тракторни бригадаш.

Гурахь йийна культураш дика хьувкъийтара кхашка 30 эзар тонн кхо диллар механизатораша, вешта аьлча планагIа белгалдаьчул 7 эзар тонн совгIа. Цул совгIа йоакхо яьй минеральни удобренешца кхаш хьаьндара деша а. ХIанзарча социалистически яхьа белгало малагIа я аьлча, из я пятилетка заданеш кхоачашъяра тIехьа бригадай коллективаша лоаттабарал совгIа къаьст-къаьстача механизатораша а къовсам лоаттабеш хилар. ХIара дийнахьа беча балха кердадар, хьалха латтар Iомаде, из коллектива балха юкъедахьа гIерт партком. Трактористаша А. М. Пономаренкос, Д. М. Гущенкос, А. П. Тимченкос шоай тракторашца ши эзар совгIа гектар лаьтта аьхар. Цар балха опыт ювцаш молнеш арадаьхар, моттигерча радиоца йийцар хьалха латтача трактористий балха опыт.

БIаьннел совгIа коммунисти парте кандидати чувоагIа тха партийни организацеца. Пхиъ цехови парторганизаци я тха. Царна керте латт балха хьалхле лелаю, хьинар дола парте идеологически бIухой, балха дика организатораш Н. В. Синько, И. Е. Кухтин, И. И. Золотухин, кхыбараш. Цехови парторганизацеех ког гIортолга а еш парткомо беррига низ тIабохийт коммунистий авангардни лоархIам лакхбара, боахама хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. 1976 шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашдар шоай сийлен декхар лоархI колхозхоша.

Н. ОРИН,
Сунженски района, XIX партсъезда цIерагIча колхоза парткома секретарь.

ГIа боахаш малхбузенгахьа йода газопровод

Украински ССР. Чуйнна балхаш деш да Оренбург — СССР Малхбузен доазув яхача европейски социалистически мехкашца цхьана магистральни газопровод юллача. Из юллачарех цхьан доакъашхочоа — Германски Демократически Республикана дIатIачIоагIъяьча участке турбаш чуяхка йолаяьй (Кировоградски облаcта Светловодска районе).

Ца хаддаш автомашинаш, панелевозаш, бульдозераш, трактораш газови артери хургйолчахьа тIаухаш я. Цар хьатIаккхуха гIишлон материалаш, запчастеш, доагор, турбаш. Низ болча техникаца, тайп-тайпарча оборудованеца, материалашца Iалашъяьй газопровод юллачара ерригa участкаш.

Тоадеш латт немецки болхлойн специалистийн бытовой а вахара а хьалаш.

СУРТА ТIА: турбаш Iочуяхка сангараш кийчъеш латт.

И. ВОЛЧКОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ВАЙ—СОВЕТСКИ НАХ

ШИЙ ИРАЗАХ КХИЙННАР

Парте планаш — халкъа планаш хилар дIахьокхаш, шоай низ ца кхобеш, хьинаре, овсаре къахьегаш боахк советски нах укх иттлагIча пятилетка хьалхарча шера. Социалистически яхье а баьнна къахьегарах дуккхача коллективаша шоашта тIалаьца хиина декхараш дизза кхоачашду.

Дика балха толамаш даха аьттув баьннаб «Чечингсельстрой» треста гIишлошъерий а. Ала деза наьха вахар хоздеча юкъе къаьстта дика дакъа цар лоацаш хилар. Дунен ялсмале шоашка кхаьчача санна хет керда хьалдаьча цIеношка квартираш а кхаьча баха Iохайшача дезалашта.

Цу дуккхача дезалий дегаш гIоздоахача гIулакхех къаьстта бехктокхамегIа дола дакъа кхоачашдеш хьайоагIа Чимаева Iайнас кулгалду кхалнаьха штукатурий-малярий бригада. Грозне а юрташка а дукха цIеноц да цун бригадас штукатурка еш, кIираш етташ, тайп-тайпарча басарашца хоза бесаш даьха хьалдаь дагIаш. Шоай низ. хьинар кхо ца деш цар къахьегаш хилар бахьан долаш кхы IотIадаха хIама ца эшаш, цхьаккха саго баккха бехк боацаш дика хул бригадо хьа мел баь болх.

Цудухьа хова кийчдаьча цIеношка баха Iохайшача къахьегамхоша эгтара хьалха дег тIара дIайха баркал царна оал.

Iайна а цун бригадацара кхалнах а цIеношта эша хоза сибат луш долча балхий къайле хайна а уж кхоачашдеча еза говзал Iомаяь а цхьан дийнахьа баьннабац. Дукха шераш да Iайнас штукатура-маляра болх бу. Эгтара хьалха 1955 шера Киргизе Ошски областе Актуйск яхача руднике балха яхар из. Цига штукатурнии малярнии балхаш деш яр Магомадова Заманес кулгалду мехкарий бригада. Сибат хоза долаш, безаме йоI яр бригадир. Цо хьалха а оалаш юкъ-юкъе иллеш доахаш сакъердаме болх беча мехкарашта вIалла шоашта хало хулий а хацар. Делкъа ха хьатIакхаьчача Замане хьа а йице каьхата пацдар локхар ший новкъосташта. Цу хаина мичара баьхкар а ца ховш баьхе хьаоттар мехкарашка догдоахаш хиина кагий нах. Иштта сакъердаме дIайохийтар цар шоаш салоIаш хиина ха. Цигга шоай нанас яь йиша санна безаме тIаийцар мехкараша шоашца цхьана болх бе лайна сийрда доагаш Iаьржа бIаргаш дола Iайна а.

Цу деношка ший дега беза а бенна хьайица штукатура-маляра болх, тахан а тIехь цунцара безам хийра ца боалаш дIахьош я Iайна. Цхьан хана дог цIена долча Замане шийна хьийха балха къайленаш зем боаккхаш дика Iомаяь хилари бригадир йолаш цу йоIо шийна тIалехха декхараш кхоачашдеш мехкараштa деш хиина доал. царна деш хиина хьехар, дикача ученика хьехархочунгара санна, лерттIа хьаэцарна дукха ха ялалехьа Iайнайна шийна накъадоалаш моттиг нийсъелар мехкарий бригада бригадир а хиина дIаэттача.

1957 шера денз хьайоагIа Чимаева Iайна вай Нохч-ГIалгIайче гIишлош хьалъеча къахьегаш, хIаьта ПМК-921 цо болх бу ялхайтта шу даьннад. ХIанз Iайнас кулгалдеш йола штукатурий-малярий кхалнаьха бригада 1966 шера вIашагIъелла я. Цу деношка цун бригаде балха баьхкар Дукаева РукъиIат, Вацаева Табарик, Мовтаева Яха, Матаева Зулпа, Дукаева Зура, Халидова Сацита, Умарова Жовжа.

Мехкараштa хьехам а луш, шоай балхах уж дика кхета а беш, царна йоккхагIйола йиша а хиина дIаэттар Iайна. Укх тIеххьарча шерашка цун бригаде болх бе баьхкар Курьянова Нина, Саидова Яха, Халидова Ясита, Эдилсултанова Ита, Сатуева Малика, Эдилсултанова Эсет, Дохунаева Румани. Уж а цхьа Курьянова Нина юкъера дIаьаьча, штукатурий-малярий гIулакха Iомабе безаш бар. Царна а бIу ца къажаш балха говзалаш Iомаеш новкъостал дир Iайнас.

Курьянова Нина болх бе еча денз Iайнайна болхлошта кулгалде дукха аттагIа хилар. Бригадир мо гIоръяьнна говзанча йолча Нинас шийна дIатIаийцар цхьа дукъ: цох Iайнай гIонча хилар. Цул тIехьагIа бригада болх кхы а дикагIа дIабахар.

Iайнай бригадерча кхалнаха юкъе эгтара ханна зIамагIа ба Эдилсултанова Эсети, Сатуева Маликаи. Кхо шу даьннад цар бригаде болх бу.

— Е ши йоI аз хувцаргйолаш цхьаккха хIама хьакхелладац укх доккхача дунен тIа! — йоах Курьянова Нинас, уйлане жогIара бIаргаш доага Маликаи, массе хана безаме елаш хозача юхь тIара дIа ца доала Эсетч шийна хьамарxIа а бехка. Боккъонча бола говзанчаш хиира бала боахк цу мехкарех а.

Эгтара бехктокхамегIа дола балхаш Iайнаси Нинаси шоаш кхоачашду. ДIадахача 1975 шера дукха болх бир бригадо ГПТУ-13 дешара корпусаштех общежитенеи штукатурка еш, кIираш етташ, басарашца уж довладаь сийрдадоахаш. Массехк этаж йолча гIишлоний арарча пенашта штукатурка еча деношка хьалъэхка ухкача электрически люлькашка цхьана болх беш хулар Чимаеваи Курьяноваи.

ГПТУ-13 штукатурнии малярнии балхаш шоаш чакхдаьха баьлча Iайнай бригадера мехкарчй 70 квартира йола Даержински цIерагIча улица тIа наха чуIе хьалдеш латта цIа хозде хьабаьккхар. Штукатурни а, кIиращара а, басаращара а балхаш чакх а даьха, тоадаь латт хIанз из цIа а. Дукха ха ялалехьа цига баха ховшаргба вай города къахьегамхой. Цу наьха дегаш гIоздаргдолаш дика кийчдаьд цIа. Эгтара хьалха шоаш оалаш дола баркал ала доагIа а доагIаш из хьалдеча къахьийгараштa аргда цар.

— Малий хьа бригадацара къаьстта дика болх беш яр? — аьнна шийга хьаьттача, дала жоп а доацаш юс Iайна. Шоай дегIа низи хулаш йола халон ца къовсаш, цхьатарра дIа а этта массаволча саго болх хьабеш хилча, хала да царна юкъера саг хьакъоаставе.

ЦхьоагIо йолаш барт тайна цхьа дезал а хиина цар къахьегарца, дуккхача хана денз шоай декхараш дизза кхоачаш а деш, тIехдика балха толамаш а доахаш хьайоагIа Iайнай бригада. Юкъера дIалаьрхIача хIара дийнахьа 125—130 процент нормаш кхоачашъе аьттув боал цар.

Къахьегарца мара сага сий далац. ПМК коллективо а, «Чечингсельстрой» треста кулгалхоша а чIоагIа сий ду Iайнай а цун бригадерча кхалнаьха а.

Чимаева Iайна общественни вахаре а дикка дакъа лоацаш саг я. ГIишлошъерий профсоюза ЦК ревизионни комиссе член я из. Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлошъер яха сийлен цIи а еннай цунна. Iайнай наькха тIа йовхкача «За трудовое отличие», Ленински юбилейни яхача медалашта юххе хIанз укх деношка лепаьлар кхы цхьаькха а — «За трудовую доблесть» яхар.

Къахьегарца сий даьнна гIоръяьнна гIишлошъер ше лехаш хиннача иразах кхийннай.

С. АУШЕВ.

Ставропольски край. БIаьсти хIамаш дIаювш социалистически яхье котало яьккхарах Сагалаев Бориса (сурта тIа) Изобильненски района «Путь Ленина» яхача колхоза карара кара тела Ше вымпел еннай. Хьинаре къахьегаш белгальяьккхар опытни механизаторо шийтккъоалагIа къахьегама бIаьсти. Дийнахьара норма 16,4 гектар йолча хIара денна 30 гектарага кхоачаш свеклаш дIаюв цо.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЖКIАШТА— ЛЕРТТIА ГIУЛАКХ

Вай республика хьалаш аьттув болаш да хьажкIаш кхеяра. ХIаьта дуккхача колхозашкеи совхозашкеи, ховш ма-хиллара, чIоагIа лохбеччаб ялатан силосан кхееча хьажкIий хьувкъам. Из лоха хилар бахьан долаш дуккхача боахамаша дIадахача шера кхоачашьянзар паччахьалкхенга ялат дохкара планаш. ДIахо-ла йиш йолаш дац уж гIулакхаш. ДикагIа йолча колхозий, совхозий, бригадай, отрядий, звеной опыто тешал ду, вай республика ерригача районашка дика хьийкъа хьажкIаш хIара шера чуя йиш хилара. Хаоттама хьалаш аьттув боацаш доллаше я, дуккхача хьажкIаш лелаеча механизированни звеноша дика толамаш доах. Соахка чIоагIа йокъал лаьттар. Дукха халонаш хьалхашка эттар хьажкIаш лелаераштa. Шоай беррига низ а кхетам а оарцагIбаьккха къахьегар бахьан долаш вай республика дуккхача хьажкIаш лелаерий вIаштIехьдаьлар хьалхашка лаьтта халонаш эша а еш, дика хьайкъа хьажкIаш кхее.

Вай республика юрта боахама къахьегамхошта дика йовзаш я Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаерий Матаев Берсий, Захаев Лаьчий цIераш. Цар кулгалдаьча звеноша толамца кхоачашъяьй паччахьалкхенна хьажкIаш дIаялара нийслагIча пятилетка планаш. Цу пхе шера чухь хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 40 центнер совгIа фуалъяьха хьажкIаш чуийцай царех хIаране. ХIара шера хьажкIаш хьувкъам лакхбеш хьайоагIа Шалински района «Джалка» совхозера Социалистически Къахьегама Турпал Саидов Бауди, Назрановски района «40 лет Октября» совхозера Гелисханов Юсуп, Даудбеков Яхья, Кодзоев Бахьаудин, «Назрановский» совхозера Бичиев ИбрахIим, Хачубаров Хьадис, иштта кхыбараш керте латта коллективаш.

Парте XXV-гIча съезда решенешка хьежжа шоашта хьалхашка доккхий декхараш оттадаь иттлагIча пятилетка хьалхара шу дIадоладеш ба республикера хьажкIаш лелаераш. Цу хьалхле лелаерашкара опыт хьа а Iомаеш, Iилманеи практиканеи карагIдаьннараш юкъе а кхувлаш боккха хьувкъам чуба беза хьажкIаш лелаераша. ХIанз сихбенна хьажкIаш дIаювш ба механизированни отрядашцареи звеношцареи механизатораш. Цудухьа уж дIаювш, кхееш, чуэцаш болча наха хьехам бала ловра сона

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

12 сантиметрга кхаччалца кIоаргал а долаш дIаювча культурех я хьажкIаш. Цу башхалонах пайда эца беза, хIана аьлча кIоаргагIа дIадийнача фуна тIоздал дикагIа тIакхоач, цудухьа зIиргащ тохалехьа кхерам боацаш макха баккха йиш я хьажкIашта. ХIара гектара тIа боарамагIа листал а хургйолаш дIаде деза хьажкIий фу. Тийрка юкъхерчеи централъни зонашка хий дехкаш доацача лаьттан хIара гектара тIа 30 эзаз, лоамашта юхерча районашка — 40 эзар, хий дехкача лаьттагашка хIара гектара тIа 45—50 эзар баьцаовгIаш хургйолаш дIаеза хьажкIаш.

ХьажкIаш дика хьувкъаергья, нагахьа санна царна доагIача тайпара гIулакх дойя. Лаьтта дика кийчдарах. фу дIадерах чакхдоалаш дац гIулакх. ЗIиргаш тохаш хьажкIаш хьахила ма-йолаяллинге а дIадоладе деза царна деш дола Iунал. Из ца дича хьажкIаш оасарах хьалъюкъ, цар хьувкъам лох а лу.

ЗIиргаш тохалехьа хьалха боаккха макха баккха беза хьажкIашта. Цу тайпара макха боаккх хьажкIаш дIайийна ши-кхоъ ди даьнначул тIехьагIа. ТIаккха, нагахьа санна баккха безаш бале кхы цIаькха а макха баккха мегаргба царна. Иштта баьккхача макхо хир хоададу оасара баьцай. МугIарашта юкъе макха тохабе мегаргба хьажкIаш цхьа-шин лорд хийцача. ТIехьагIа кIоаргал кIезигагIа а долаш (10—12 сантиметргара 6—7 сантиметрга кхаччалца) чакхъяккха еза хьажкIашта еш йола культиваци.

ХьажкIашта чIоагIа пайдане да боарамагIа минеральнии органически удобренеш тассар. Иштта лоархIаме да кхашка хий диллар а. ХьажкIий кхашка хий дилла деза белгальяьча хана. Нагахьа санна кхоачаме боллаш удобренеш тассанза. хий дилланза дале лохагIа хургба кхай тIара чубахьа хьувкъам.

Кхы цхьаькха хIама а да белгалдаккха лоаш. Лаьттан башхалонгеи хьалха цу тIа дIадийнача ялатагеи хьежжа чакхдаха деза хьажкIаш дIае лаьтташ тоадеши кийчдеши цу балхаш. ХьажкIаш дIаера эгтара дикагIа йола ха я 10 сантиметр кIоарга 10—12 градус лаьтта дIохделча. Массанахьа цхьатарра хьажкIаш тIаялийтара кхоачам хилла тIоадали мухи, йIовхали тIакхоачаргйолча тайпара хила ма-еззара кIоаргал йолаш дIаде деза хьажкIий фу.

ХьажкIашта ший ханнахьа доагIача тайпара Iунал дича цар хьувкъам лакхлу. ХьажкIаш дика хьувкъийта безам бале мугIараштa юкъе Iунал дарах тоъам бе йиш яц. Из де деза деррига кха цIена хургдолаш. Даьча Iуналгеи гIулакхагеи хьежжа хул хьажкIий хьувкъам. ТIаккха хьажкIаш лелаерашта хьалхашка боккхача бехктокхаме декхар отт — йоа ца еш ма-хулла сихагIа хьажкIаш чуэцилга.

Цхьадолча боахамашка хIанзле а дIаболабеннаб хьажкIаш чуэца комбайнаш. цу гIулакха эша кхыйола техника тоае. ХьажкIаш чуэцара эгтара дикагIа я «Херсонец-7» яха комбайнаш. Царца хьажкIаш чуэцаш хилча 2—3-зза лакхагIа хул къахьегама овсарле. ХIаьта цхьан гектара тIара хьажкIаш чуэцарга дIабода мах 12—15 сома лох а лу. Цудухьа хIанззе а уж тайпа комбайнаш тоаяра. Iалашъяра оарцагIа бала беза колхозий, совхозий кулгалхой.

И. МАЛЬСАГОВ,
республика юрта боахама министерства воккхагIа вола агроном.

ДIАДАХИЙТАР СИХАГIА ЮХАМЕТТАОТТАДАР ДУХЬА

КПСС XXV съезда ше доклад еш, новкъоста Леонид Ильич Брежнева белгалдаьккхад, «Юрта боахама эффективность лакхъяра дIахо эшар фуд аьлча, из да дуккхача хьалдача дешашка хьожача ханна царех кхоачашлаьчул тIехьагIа дIадахийтар сихагIеи дукхагIеи юха хьалургдарашта уйлеи средстваши вай тIаерзаелга» аьнна.

Цудухьа, иттлагIча пятилетка чу болаш, дукхача хьокхамашта нийса юртарча къахьегамхошта, хьалхашка отт экономика айяра дикала хьокхамаш а.

Ше ма-дарра кредитни ресурсех пайда дикагIа эцара а доагIаш да из дош.

Ховш ма-дарра, нийслагIча пятилетке колхозашка производственни гIулакхашта тийнна лоацача ханара кредит дар оборотни средстваш вIашагIтохача керттера дакъа лаьцар. Колхозий оборотни средствашкара кредита дакъа 1971 шера цхьоалагIча январе 26 процент хиннадале, 1975 шера 1 январе 63 процентага, хIаьта цхьадолча боахамашка 80—90 процентага а дIакхаьчар.

Производственни гIулакхашка дIадахийта кредиташ 2,4-зза дукхагIа хиннад.

Кредиташ дукхагIа хиларца цхьана дика эргалонаш а хиннай кредиташ дIаахийтара структура хувцарца. кредит дахийта лаьрхIача гIулакхашка мара дIа ца ахийтарца, общественни производства эффективность лакхъяра аьттув баьха дола кредита керда тайпаш юкъе даларца дувзаденна.

Колхозашка производство дегIайоалаяреи цунна интенсификаци яреи даькъера кредита лоархIам боккхагIа хиларо валови продукци алсамъялара аьттув баьккхаб.

Цхьадолча шерашка хаоттама хьалаш аьттув боацаш хиина доллашехьа а, нийслагIча пятилетка 4 шера яьккха валови продукци 1965 шера маьхашца лаьрхIача 4 процент дукхагIа хиннай.

Кредиташа зIамига дакъа лаьцадац капитальни вложенешка а. 1971 шера хиннача 26,2 процентагара 1975 шера 61,5 процентага кхоачаш, дукхагIа хиннад уж. Производства керттера фондаш цу юкъа 36 процент дукхагIа хиннай.

Колхозашка экономически хьокхамаш цхьадолча даькъе дика дале а, дIаухийтача кредитех юха хьахила дезачунга дIакхача хIанз а гаьна да уж. НийслагIча пятилетке керттерча фондий цхьан сома лоархIаш юха хьахур 62—80 кепиг хиннад. Валови продукци дикка кIезигагIа хьаьнй керттера фондаш дукхагIа хиларца нийсйича. Нагахьа санна нийслагIча пятилетке керттера фондаш 36 процент дукхагIа хиннаяле, валови продукци 4 процент мара дукхагIа хиннаяц.

Цу гIулакха де дезар фул аьлча, кредитни ресурсех пайда дикагIа эцаран юха хьахур дикка алсамдоаккхилга цар Iалашдаран кхоачашлаьча балхий объемага хьежжа мара кредиташа дIа ца телга да.

Ла мегаргдолаш хIама дац, производства керттера фондаш дукхагIа хиларца цхьана хьалдаь ца доалаш дуса гIирсаши ссудай декхари тIа-тIа дукхагIа хулаш хилар. Кхетадеш да, цу тайпара фактор боахамий кулгалхоша гIулакх бехктокхам ца хеташ лелабар а юрта боахама министерствай моттигерча цун органийи оагIонгахьара лерттIа тIахьожам ца хилар а бахьан долаш нийсъеннилга.

Яьча анализо хьахьоккхачох, цхьайолча колхозашка къахьегама овсарле лакхъярал дукхагIа къахьегамах мах тийнна хилар. Масала, Шелковской районерча Ленина цIерагIча колхозе 1975 шера къахьегама овсарле 97,8 процент мара лакха йоацашехьа а къахьегамах тийнна мах 113,3 процент хиннаб, цу районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозе а иштта къахьегама овсарле 92,4 процент мара лакха яц, къахьегамах телар 104,7 процент да. Къахьегама овсарле лакхъярал дукхагIа хиннаб къахьегамах тела мах Менжински цIерагIча колхозе а. Къахьегама овсарле лакхъярал дуккха а дукхагIа мах тийннаб Советски, Веденски, Сунженски районий дуккхача кхыча колхозашка а.

Ховш ма-дарра, колхозашка, къахьегамах тешшаме а дIахо тIа-тIа дукхагIа а мах телга юкъедоаладе лерхI. Юртбоахама продукци дукхагIа яхара, из яккхарга дIабода мах лохбара, къахьегама овсарле лакхъяра, кулгалдеча аппаратера сов бараш мукъбовлийтара, пайда хьа ца луш дIадодар кIезигдара, экономе режим чIоагIа лелаяра ларда тIа. ХIаьта а из принцип дуккхача колхозашка чакхйоахаш яц. Масала, Шелковской районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозе ерригa йоаккхаш йола продукци 1974 шерарчул 254 эзар сома маьхa кIезигъеннай, хIаьта колхозхой къахьегамах тела мах цу цхьан ханна цхьан сага - денна лоархIаш 22 кепиг лакхбеннаб.

Цу тайпара моттигаш я Веденски, Шалински, Советски районий колхозашка а.

А. БУХТИЯРОВ,
экономист.

«Мински трактораш, ярославски моторaш, КамАЗа грузовикаш дика хилийтара бехктокхаме тхо а да», — йоах Симонов Анатоле. С. Орджоникидзе цIерагIча Московски станкостроительни завода наладчикий бригадира, хIаьта вокх наладчикий бригадира. Ленински комсомола преме лауреата Попов Виктора тIатох: «Оаха тхоай кулгашца хьавIашагIъехкача специальни станокехи автоматически линехи тийша ба мехка машиностроене йоккхагIа ярех йолча предприятешкара техчически прогресса боарам».

Московски станкостроительни завода цехашкара тIехдика продукци араювлийтара предприяте уж шаккхе кагирхой бригада шоайла яхье яьннай.

Хадданза балха приемаши методаши тоаю цар, эргайоах технологи, лакхъю производства культура. Бакъда керттера дар — хан-ханнахьа опыт дIа-юха ийяр да, хIана аьлча цу къахьегама къовсаме царна лоархIамегIа дар лакха производственни темпаш хулийташи станокаш тIехдика хулийтилга Iалашдеши долча тайпара цхьана къахьегар доландаь.

СУРТА ТIА: Симонов Анатоле бригада. Цо дикала Знак йолаш вIашагIъеллай Мински моторни, завода лаьрхIа йола шийн хьалхара автоматически лини.

В. УГЛИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЭНЕРГЕТИКА—ТАХАНИ КХОАНЕИ

Iалама доагора запасаш Iаьальмате дукха я вай мехка, тIаккха цунах хьахул экономика тешшаме айергйола чIоагIа база. Вайцига я а яц, е хила йиш а яц энергетически кризис а энергоресурсаш кхоачаяларца дувзаденна хулаш йола экономически катастрофа вIаллагIа а. Цхьабакъда доагора-экономически комплекс дегIайоалаяра дуккха дешаш лоархIаме да СССР-а а. Эгтара хьалха вай хьалъяьй атомни электростанци (1954 ш.), вай Iилмахой — энерги дукхъювла керда хьасташ, масала термоядерни синтез лахара лидераш.

Кхетадеш да, энерги дукхъювлача тайп-тайпарча хьастий лоархIам халкъа боахамe цхьатара боацилга. Нагахьа санна 20—30 шу хьалхагIарча перспективай хьакъехьа дувце, тIаккха советски доагора-энергетически комплекса лард, хьалхагIа а санна массазара мехкдаьтта, газ, чIоагIа доагораш, эгтара хьалхарча аргIанна кIор хургба ХIаьта мехкдаьттахи газахи лаьца аьлча, СССР Министрий Совета Председателa А. Н. Косыгина КПСС XXV съезде ма-аллара, «алсамагIа хьалдоахаш дола уж тIа-тIа дукхагIча даькъе технологически гIулакхашка дIаухийтаргда». Цо белгалдаьккхад, мохк доагорцеи электроэнергецеи белгала аьлча цун малхбоалехьара районаш. Iалашъеча тIа-тIа доккхагIа дакъа лоацаш кIор хургхилар.

Дагаръяьча цу ресурсашта юкъе яц вай цIенхаштта уйла тIа а йохийташ дегIакхувлаш хиина атомни ядрой энерги дукхъювла моттигаш. Масала, иттлагIча пятилетке электростанцей кердача мощностий 67—70 миллион киловаттах атомни электростанцешта доагIача даькъа кхоачаргья 13—15 миллион киловатт. Мел аьлча а, вай ювцача хан-юкъагIара цар лоархIам, гидроэлектростанцей лоархIам хIаьта а. гIонна лаьрхIарг а болаш бусаргба.

1975 шера духхьашха триллион киловатт-сахьатал тIех яьлар СССР-е йоаккха электроэнерги. 289 миллиард кубически метр газ яьккхай, 491 миллион тонн мехкдаьтта лаьккхад (газови конденсат а йолаш), 701 миллион тонн кIор баьккхаб. 1980 шера яккха лерхI 1340—1380 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги, лаьттан чераш кара 400—435 миллиард кубометр газ, 620—640 миллион тонн мехкдаьтта, 780—810 тонн кIор.

ДукхагIа яха лаьрхIа уж хIамаш, вайна ма-гарра, нонагIо я. Цу гIулакха керда Iаьальмате дукха капиталовложенеш эшаргья, хIанзле а тоъаш боаца болхлой низ эшаргба.

Ханз мохк энергоресурсашца Iалашбеш йола керттера моттигаш малхбоалехьа хьахулаш я. ИттлагIча пятилетке дукхагIа доаккхаш дола верригa мехкдаьттеи гази, 90 процент совгIа кIор тела безаш я малхбоалехьара районаш. Европейски даькъа тIарча къахьарча, массаза а кIор баьхача районех совгIа кIор болалургболаш Донецки кIора бассейн мара яц, хIаьта цунга а телалургбац из итт шерал дIахо.

Бедала запасашца йIаьхи шоаш хиларга хьежжа тIаккхача хала а а я мехка малхбоалехьара районаш. Уренгойски моттиге дукхагIа йоалл газ тахан США ерригача газови индустре лучул, цхьабахьлa вертолетаца мара тIакхоачалургболаш яц из. Малхбузехьарча СибарегIеи мехкдаьтта провинцеш духхьал ушалий «форда» кIал я.

ДIадахача пхе шера Малхбузехьара СибарегIе дегIайоалаярга хьожадаьдар 11 миллиард сом. Автомобильни наькъа е трубопроводни трасса цхьан километрга миллион сомага кхоачаш мах бода укхаза. СибарегIара мехкдаьтта промыслаш эгтара тIехьагIа араьяккхача техникаца кийчъеш я: царех цхьаьярашка бIаьш километраш гаьнара управлени а еш байтаргба болх. Хьалъеш латт мехкарча массаза а пах баьхача районашкарчул шозза дукхагIа мах бодаш йола городаши болхлой поселкаши, чуIе цIеноц. ХIаьта цигахьа нах тIаоIар. лерттIа вахара хьалаш Iалашдар дуxьа паччахьалкхено дуккха а дукхагIа мах тел цар къахьегамах, каерзаяьча районашкарчул.

Дунен тIа эгтара дукхагIа кIор боалла, гуччахьарча хьисапе кIор боаха моттигаш каерзае доладеннад вай — Казахстанерча Экибастузски СибарегIарча Канско-Ачински. Цхьабакъда царех хьалхарчунгара мехка центре кхаччалца 240 километр я, хIаьта шоллагIчунгара — 4000 километр. Малхбоаленгахьа кхы а дIахо да иштта иттлагIча пятилетка планашка сихха дегIайоалае лаьрхIача Къулбехьен-Якутски района коксуюищи кIораш.

ДIахо йодача хана духхьал уж районаш я, къаьстта а Канско-Ачински, керттерча даькъе энергоресурсаш тергьяраш. Мехка энергетикен доагора баланси керттерча лоархIаме хургьяраш. Цига вIашагIйохкаргья низ бола доагора-энергопромышленни комплексаш — бедал чакхйоаха заводаш а тIехьа йIовхала электростанцей блокаш, индустриальни центраш, транспортни наькъаш.

Цу тайппара, лоархIалуш мел йолча дIахорча хача химически доагор ца тоъаш йисара кхерам тIалаттац Советски Союза. ДукхагIа сахьувзадер кхы проблема я. Мехка доагора-энергетически комплексо тIа дукхагIа дIалувц капитали къахьегами. Оаха даьча лоархIамегIа, 1990 шерале хIара шера шозза совгIа дукхагIа эшаргья энергоресурсаш. Цу юкъагIа халкъа боахама гIулакхашта эшаргда 40 миллиард тонни условни доагор Цу тIа а догора-энергетически комплексо дефицит йоацаш тешшаме болх баран йIаьххача ханна яьча соглашенегIа экспорте кхахьийтаран итт процент резерв а кбоастаяьй оаха.

Шеко яц, дIахо а энергоресурсаш тIа-тIа дукхагIа эшаргхиларах. Долче, материалаши къахьегами тIа-тIа дукхагIа дIалувцаргба цу комплексана болх беш долча доакъоша. Йовхала электростанцей сеть дегIайоалаеш хиларца дувзаденна дукха рузкъа дIадахийта деза гонахьара Iалам бIех ца дайташ лорадара чакхдаханза даргдоацача гIулакхашка а. Цхьенхаштта проблема хьалхашка отт: энергоресурсай мах тоъал лакхлучеи хIанзле а болхлой кулгаш ца тоъаш хилар холучеи хьалашка экономика дегIакхувлара темпаш тешшаме лакха мишта лоаттаергья?

Боахам планагIа лелабеш хилча экономика дегIаахара темпаш лаьгIъяларца лоаттабеча къовсама ши способ я. Из да, цхьан оагIорахьара, доагора-энергетически комплексе къахьегама овсарле сихха лакхъяр, цхьаькха оагIорахьара — керда, энерге дарегIа тайпаши из дукхъювла моттигаши лахар. Шеко яц, шоллагIа способ лоархIамегIа хиларахи гаьнна дIахорча перспективе кхы тайпа альтернатива йоацаш хиларахи. Белггала, гаьнарча перспективе, СССР-ен дуккхача кхыча дегIалаьхкача мехкашкеи цу тайпара хIамаш хIанз тоъал чIоагIа лохаш я кхыча лостамашкахьа а. Масала, термоядерни синтеза, энерге лакъаргдоаца хьасташ карадерзадара дукхагIа аьттув бала тарлуш йолча способа даькъе, эгтара нийсагIа хеташ даьхача замегIа, XXI бIаьшерене мара корайоагIаргьяц хьалла практически решенеш, тIаккха мара хьалъе йолалургьяц промышленни термоядерни электростанцеш.

Долче, карара бIаьшере чакхъялалца доагора химически къаьстта а чIоагIеи тайпаш керттера дакъа лоацаш хургда, цудухьа керттера декхар да — доагора-энергетически комплекса ерригача эташка — энергоресурсаш йоахача, чакхйоахача, дIакхухьийтача — къахьегама овсарле сихъяь лакхъяр. Нагахьа санна иттлагIча пятилетка планашка хьежача, этта теркал дулургда из декхар мишта кхоачашдергдолаш да.

КIора промышленносте — дукхагIа догдоахийла хулийташ яр гуччахьа кIор боаха разрезаш, балха овсарле лакха йола оборудовани прогрессивни технологи шахташка юкъейоалаяр, кхыметтел саго кулг тоха ца деза лаьттаннa кIалхара гаьнзаш хьалтIаяхарга а дIакхоачаш Эгтара чIоагIагIа йоакхо е сазар энергоресурсаш дIакхахьийтар да.

Канско-Ачински районера энергоресурсаш Уралеи мехка европейски даькъа тIеи дIакхахьийтара цхьайолча вариантий лоархIамаш даьд оаха Кржижановске цIерагIча Энергетически институте. Цу моттигерча кIора тIоаний (саьнгал кIезига доаллачеи йохъ кIезига йоаллачеи тайшача кIорий) сомал 50 а кхы дукхагIа а метр да, хIаьта царна тIера лаьттан «тхов» 10—13 метр сома ба. Из лаьттан тIоа хьалъяйцача, низ болча роторни экскавaтораштa хьалбаха мара безац кIор. Из бахара технологи чоалхане яц, цхьабакъда цигара хьакхахьар...

Ше болча тайпара из кIор гаьнна дIакхахьийта геттара хала да — сов тIаьда ба из (35—40 процент). Цхьабакъда чоалханегIча тайпара чакхбахара наькъаца цунах хьаяха йиш я геттара дика чIоагIеи ковчеи продукташ: палевидни коксик, кIур ца бу брикеташ, геттара йIайха газ, тайшача кIора мазут.

Экономически эгтара гIойленагIа йола (капиталовложенешка диллача) способ хиннай моттигерча комбинаташка пиролизаца (термически разложенешца) кIор энерготехнологически чакхбахари хьаяьнна продукташ трубопроводашка гIолла дIакхахьийтари. Из способ дика я цо фо вIалла а бIехдеш ца хиларах а. Цул совгIа, энерготехнологически комбинаташка кIораш чакхдахаре Iалашду эшшача боараме электроэнерги йоаккхилга, химически индустре «беда-ла база шерью». Цу технологе 1990 шерале йиш хулийтаргья шера кхачача доагора 150—200 миллион тонн кхое, эешта аьлча цо торо хулийтаргья гIа-тIа дукхагIа эшаш хулача кхоачача доагорца халкъа боахама а санна, иштта транспорта а кхоачам бе.

Зиновий ЧУХАНОВ,
СССР Iилмай Академе член-корреспондент.

(АПН).

Доазол дехьара

Ангола халкъ тIемо бохабаь халкъа боахам юха меттаотта беш а хувцаш а доал.

Заводашкен фабрикашкен вIашагIъехк продукци арахецалга шоай тIахьожамах леладайташ йола болхлой комиссеш.

СУРТА ТIА: завода намотчик Аугусто Мартиш шоай предприятерча болхлой комиссе член ва.

В. БУДАНА сурт. ТАСС фотохроника.

РАСИСТАШЦА БАРТ А БАЬ

Керте гIолла даьча цу тайпарча йоазонна кIал «Нойес Дойчланд» яхача газето дукха ха йоацаш кепатеха араьяккхай ФРГ монополешца Къулбехьен Африкерча расистски режимашца цхьана леладечи гIулакхий хьакъехьара редакционни статья. КIезиг - дукха лоацъяь из статья еша могаю АПН-о.

Укх тIеххьарча бетташка ФРГ газеташ тIеи журналаш тIеи тамашийна каст - каста нийслу «Дерригача дуненна дола герз» е «Кхера ца везаш йола бизнес» яхараш саннa дола керте гIолла даь йоазош. Малхбузенгермански журналисташеи предпринимателашеи, хIаьта иштта тIа-тIа дукхагIча тIемахоша а политикаша а герз дукхагIа хьаделгеи из кхыча мехкашка дохка кхухьийтилгеи могадеш селлара чIоагIа дувцараш НАТО-геи «Юкъарча рынкагеи» гIолларча ФРГ цхьоагIонхоша теркал па деш дисадаш. ЕЭС-а вестнико дукха ха йоацаш из бакъдеш кхы цхьаькха хIама а дийцар. Вестнико беча хоамагIа Европейски парламента депутата Лемуана хаттар дахьийтад ЕЭС-а комиссега ФРГ-е тIема материалаш хьаеи по уж кхыча мехкашка йохка кхахьийтеи бокъо йий аьнна. Белггала аьлча, Лемуана ха ловра, ЕЭС-а комиссе дунен халкъашта юкъерча нормашца тарлургдолаш лоархIий ФРГ фирмашеи институташеи ядерни герз хьадара дакъе Къулбехьен Африкаца цхьана леладу гIулакхаш.

Цу тайпара даниеш шийга яц аьнна комиссе денна жоп цхьаккха корта боацаш дар, бокъонца долаш дола гIулакхаш бIаргагац аьнна хетийта гIерташ дар. ХIаьта фактаща хьахьоккхар укх тайпара дa. ФРГ 1965 шера а тIехьа юкъарчал доацаш дакъа лоацаш хиннай Пелиндабе эгтара хьалхара къулбехьенафрикански ядерни реактор хьалъеча. 1969 шера ФРГ-е вена хина ЮАР посол Д. Соул хьалхагIа ядерни энергетика дешашта йолча вIашагIъийнача частнопачхьалкхеи организаце правительства викал хиннав. Цунна тIеххьа Карлсруэрча ядерни тохкамий центр стажировка яра ФРГ-е баьхкаб ЮАР-ера Iилмахой. 1970 шера ядерни доагор кийчду установка цхьана хьалъе йолаелар ФРГ-еи ЮАР-и. 1973 шера пачхьалкхено 50 процент дакъа а лоацаш «СТЕАГ» яхача малхбузенгермански концерно ЮАР-аца соглашени яь ядерни технологе цхьайола лицензеш цунна дIаялара хьакъехьа.

Къулбехьен африканс к и ядерни тохкамий центра «Сехаба» яхача органо соахкарча ший тIеххьарча номерех цаI бIарчча ФРГ-еца цхьана леладеча гIулакхашта хетаьяр. Цхьана леладеча цу гIулакхий бокъонца дола маIан укх тайпара даьшхар малхбузенгермански «Шпигело»: «Африкерча апартеида режима ФРГ-ера ухача ядерни дакъерча перспективни открытешца цхьача ха йIаьхъялара керда аьттонаш хул.»

Кхы дикагIа кхетадергдолаш оалалургдаш — къулбехьен - африкански расисташцарча ядерни барта маIан ховшшехьа а апартеида режим хьаллоацилга да. Из африкански халкъашта меттел. ООН-а а дерригача прогрессиви адамашта а еш йола курал я. **АПН.**

ПЕКИН—ПРЕТОРИ, АФРИКАНА ДУХЬАЛАРА СОА

Халкъа Ангола котъяьннай. США-с, НАТО цхьадолча мехкаша, Китая хьаллоаттаь Малхбузенца оагIув болаш хинна группировкаш хIалакъяьчул тIехьагIа мехка территоре юххера йитар Намибе доазув долча гIолла арадаьхача Къулбехьен-Африкански Республика эскара юххе дисача доакъоша а. Эггара хьалха Советски Союзои Кубои дизза новкъостал а деш яьккхача цу коталон сурта тIа бухсоцаш йола белгало йир Анголана духьала герза низаца йолаяь интервенци хоадамболлаш бехке яьча ООН Кхерамзлен Совето. Кхерамзлен Совета резолюци НРА меттел, ерригача шийлоIамеча Африка а боккха политически толам балара, дунен социализма къаманкортамукъален боламцарча цхьоагIон котало ялара маIан долаш я.

ДегIаухача мехкаша еннача резолюце тIа Кхерамзлен Совето ЮАР-агара хьадийхар Ангола кортамукъале, суверенитет, территориальни бIарччал цхьаина а тайпара толха ца елга, тIема интервенце цунна даь зе юхаметтаоттаделга, бокъо йоацаш дIалаьцача Намибех Анголана е лоаллахарча кхыча пачхьалкхенашта духьала агресси провокацеши лелаеш дола гIулакх дIакхоссилга. Мел хинна а ангольски событешна човаенна йолча США, Англе, Франце голосовани янзар. Царех дIакхийтар Итали а Япони а. Цу мехкаша лаьнача позице дикалга дилълача керда хIама цхьаккха а юкъедихьадаш Африкацарча а бIарчча хьайнцача «кхоалагIча дуненцарча» а цар гIулакхашта. Кхы тайпа я Китай. Цун викало вIалла дакъа лаца а тигаизар голосовани еча. Кхерамзлен Совете хиннача дискуссеи по тIайнцача резолюцеи хьахьекхар ангольски событеш хиннацул тIехьагIа Пекин бокъонца хийраяьккха хилар, Африкера цун позицеш массе метте мелъялар.

Малхбузехьеша оагIув болаш йолча ФНЛА группировкана массехк бIаь тIема инструктор а вахийта. Герзацеи тIема кхоачамцеи из Iалаш ая, ЮАР-аца, США-па, Анголана неоколониалистски, антикоммунистически режим качйолла мел гIийртарашца цхьана дIаэттар Китай. ХIаьта эша а царца цхьана ийшар из, кхыметтел доттагIал долаш я аьнна лархIа мегаргйолаш хинна африкански правительстваш а шийна тIехьара а йоахаш.

Цхьан хана африканцаша хоам бора паргIатонна тIехьарча къовсамхошта даьча китайски новкъостала. Ангольски событеш йолча хана расистски режимацарен дунен халкъашта юкъерча империализмацарен Китая «естественни йоаца цхьоагIо» ювца яьлар Африка. Из цхьоагIо «естественни ца хиларах» деча къамаьлаша, бакъдар аьлча, хьахьокх, тахан ерригa а ше ма-ярра а антисоветски уйлаша хьалхайоахача китайски политика маIан. Къулба - Малхбоален Азе, Европе е Африке из яле а, бокъонца кхетадеш из хилар. ХIаьта а дукхача африкански лидерий бIаргаш хIанз хьаделлалуш латт. Анголе Пекина хIама талхаро юхь дIайолаю дукхача африкански столицаша Китайцара шоай гIулакхаш хувцара.

Реальни перспектива лархIа мегаргйолаш дий Китая ЮАР-аца леладу политически гIулакхаш? Ангольски событеш хинначул тIехьагIа цунах тамаш елга даллац. ЮАР-еи Родезеи кулгалхоша шоай керттера моастагIа я яхаш хьакхайкаю кортамукъален боламашта дизза новкъостал деш йола Советски Союз. Из Советски Союз я Пекине а керттера моастагIа лоархIаш яр. ХIаьта, ховш ма-дарра, «са моастагIчун моастагIа — са доттагIа» ва. Шаккха а ца хиннача тайпара Преторецарча Пекина гучхаьрча солидарносто. Анголера къулбехьенафрикански интервенци Кхерамзлен Советага бехке ца йита гIертаро африкански мехкашта бохам ца бе йиш яцар. Советски Союзахи Кубахи гIерташ хинна китайскии американскии викалаш, тоха боагIача тайпара юхатехар. Масала, ООН-ерча Танзане массазарча викало, деколонизаце дешашта йолча комитета председатела Салим Ахмед Салима хьакхайкадир: кхетамца доацаш хургдар Анголе шерра юкъегIортара цхьа законни бахьан хила тарлора Къулбехьен Африка яхача тезиса раьза хилар. Массанена я ховш да, белгалдаьккхар цо, Африка мукъаяккхар духьа лоаттабеча къовсаме социалистически мехкаша, къаьстта а Советски Союзо, кортамукъален болама керттера новкъостал даьлга. Советски Союза дег тIара баркал оалаш къамаьлаш дир дукхагIа болча африкански викалаша, цу даькъе Ангола, Гвинея, Мадагаскара викалаша а.

Халкъа Анголо яьккха котало африкански Къулбехьен проблема бIарчча къоастаяра, кIезигагIа болча кIай цIока дарий расистски режимаш дIаяхар духьа лоаттабеча къовсама цхьа дакъа а хинна дIаэттар. Советски Союзо къоастам боллаш белгалйир ший политика, СССР-о дIахо а новкъостал дергда шоай паргIато бахьан долаш къовсам лоаттабеча халкъашта, аьнна КПСС XXV съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева хьакхайкадаьча хана. Африкански пачхаьалкхенашца оагIув оагIох а теха латт СССР, Куба, кхыдола социалистически мехкаш. ЮАР-аеи Родезеи цхьана фронта доазол арахьа нийсъелар, ма-дарра аьлча, ерригa малхбузехьара державаш. Хабара доал дукхагIа болча африканцашка хила дезаш хилара принципаш бакъ а еш, цар ма-дарра аьлча, духьале ю кортамукъа ялара къахьегача Африкана, социализма дуненца гIулакхаш леладергдоацаш из дIахоадае гIерт уж. Антисоветски политика маIано империалистически реакце цу лагере чукхове китайски кулгалхой.

А. ДОЛГОВ,
АПН комментатор.

«ЮНИОН ДЖЕК» ЯХАЧА МУЗЕЙНА

Къаеина кхо йоккха топ, тишъенна оборудовани — кхы уж мара хIама яц Сингапуре лаьттача английски бIух юхейиса. Сингапурера эггара тIехьагIа дIавахав британски эскара кадрови эпсар полковник Свиннертон. ДIаводаш яьча пресс - конференце къамаьл дIаьха хиланзар цун: е везвеш а, е чееш а кхы яр ма лий аьнна хIама дацар. Цига латташ бIуно яьккха ха кхоачаеннай — цунца дIахаьдар дерригa а... Вешта, кIезиг-дукха белгалдаьнна хIамаш-м, мел яьлча а, нийсденнад «Террор барракс» яха база хиннача: докхаш зурмаш а йолаш Iояьккхар цига урагIа яхийта яьгIа «Юнион Джек» — британски пачхьалкхен байрахх. ХIанз цун моттиг музее. Сингапуре колониальни доал лаьтта гIайгIане ха ювцаш йолча разделе я английски кхаь йоккхача топа лалла.

БIаь шу совгIа ха яьккхай английски бIуво Сингапуре латташ. Салтий цкъаза бIаь эзарнега а кхоачар. Кхыметтел вIалла дукха ха йоацаш а тIехьа, кховзткъалагIа шераш юкъекхаьчача хана ковзткъе итт эзар бар уж укхаза. Сингапура территорех иттлагIа дакъа дIалоацар цу хана британски бIуво.

Ю. САВЕНКОВ,
АПН соб. корр.

Сингапур.

ХЬОНА, ХЬАМСАРА ДАЬХЕ

Республика комсомольций слетера

Укх деношка республикански пионерий Дворецe вIашагIкхийттабар республика дикагIбола комсомольцаш, парте, комсомола ветеранаш, школай дешархой. Уж гулбеннабар «Хьона, хьамсара Даьхе, тха гIулакхаши лерхIараши» яхача школьни комсомольски организацей хьажара итогаш е.

Из хьажар чакхдоаккхача юкъа дукха дика гIулакхаш карагIдаьннад республика школай комсомольски организацешта. Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 30 шу дизаран КПСС XXV-ча съездан хетадаь хиннача республикански хьажаре дакъа лоацаш хилар 30 эзар гаргга комсомолец. Ленински зачете дакъа лоацаш хилар 40 эзар комсомолеци лакхерча классай дешархои. Зачете дакъа лаьцараша шоай комплексни планашта юкъедихьар дешара, къахьегама, общественни балха гIулакхаш. Общественно - политически аттестаци дика чакхъяьлар город Грозне № 17, 34, 20, 56, Наурски района Ищерски, Шалински района Аргунски № 2, Гудермеса № 107 йолча юкъерча школашка.

Хьажар чакхдоаккхача юкъа дика опыт Iоаяьй школай комсомольски организацеша. Дукхача школашка болх беш я ленински залаш, цIенош, музеяш. Комсомольски организацей вахаре чIоагIденнад В. И. Ленинахи цун соратинжехи долча книжкашта обзораш яр, баьччa произведенеш Iомаяр, парте, комсомола ветеранашца вIашагIкхетараш чакхдахар, ленински моттигашка гIолла экскурсеш чакхъяхар. Ленина орден еннача предприятей истори Iомадар санна йола балха формаш.

Вай мехка хулаш латтар кхетаде, политически информаце къоастае новкъостал ду Сунженски, Гудермесски, Надтеречни районашка массехк школе болх беча «Планета», «Кругозор», «Нийсархо» яхача клубашеи кружокашеи.

Советски патриотизмеи марксистско - ленински мировоззренеи уйла йолаш дешархой хьалкхебара боккха лоархIам болаш хилар «Цар Даьхе бахьан тIом баьб», «Коммунисташкара хьоккхам эц» яха дешархой Еррнгсоюзни конкурсий сочиненеш. Цига дакъа лаьцар 55 эзар дешархочо. Шерагара шу массаза доал школай комсомола комитетийи доазол дехьарча меттай хьехархойи новкъостала эргабаьнна тоалуш латт интернациональни доттагIала клубай болх. ЧIоагIлу Назрановски № 1 йолча юкъерча школай Уржумеи, Гвардейски юкъерча школаи Ставропольски края Курски районеи, Урус - Мартановскни Украински ССР Херсонски областа Каланчакски районий комсомольций доттагIал.

30 эзар гаргга дешархочо «Орленок» яхача тIема - спортивни ловзаре дакъа лоац.

«Дика дешар — комсомольца декхар да» яхача боламах чакхбоаккх школай комитеташа шоай болх. ДIадахача хьажара итогашца нийсдича укх шера тIехдика дешараш 160 саг дукхагIа хиннав. Хьажар чакхдоаккхача юкъа «ТIехдика дешарах» яха ВЛКСМ ЦК Знакочаш еннай республика 2 эзар комсомольца. Грознерча № 1, 2, 56, Гудермесерча № 116, Горагорски № 2 йолча юкъерча школай хIара шоллагIа вола комсомолец «дикен» «тIехдикен» дешаш ва.

Грознерча дукхагIйолча комсомольски организацеша хьаллаьцаб № 56 йолча юкъерча школа. «ХIара дешара дента — дикала Знак» яха болам. Цу гIулакхa лаьрхIа вIашагIйохк вIаши дезар - эшар дара группаш, конкурсаши олимпиадаши чакхйоах.

Хьажар чакхдоаккхача юкъа теркам беш леладир дешархошта атеистически кхетам балара гIулакх. «Комсомолец - бокъонца вола атеист» яхача боламо хьакъоастайир балха дикагIа йола формаши методаши. Дика пайда ийцар царех Гудермесски района Брагунски № 1 йолча, Ножай-Юртарча, Сунженски района Нестеровски юкъерча школай комсомольцаша. Дына духьаларча темаех дешархошна шоаш лекцеш ешаро, художественни произведенеш ювцаш беседаш, химически опыташца сайренаш чакхъяхаро дика пайда бу.

Школьни комсомольски организацешта хьалхашка латтача бехктокхамерча декхарех цаI да дешархошта правови кхетам балар. «Закони вайн» — цу боламах чакхбоаккх из болх. Комсомола комитетий хьнарагIа дуккхача школашка вIашагI а ехка болх беш я «Дзержинец» яха оперативни отрядаш. Цун доакъашхоша рейдаш чакхйоах, берий милице цIеношка дежурство лелаю. № 31 йолча юкъерча школа отряд, городе Грозне дикагIа лоархIаш йола отряд, химикий культура ЦIагIа юриста школе дешаш я. Шоаш баххача моттиге дукха пайдане гIулакхаш ду Шалински № 8, Грознерча № 21, 50, Ачхой-Мартановски, Ореховски, Урус-Мартановски № 2 йолча юкъерча школай комсомольцаша.

Дукха гIулакхаш карагIдувл школьни комсомольцашта. Цар чота тIа да гулдаь эзараш тоннаш тиша аьшк, кахьат, фабрикашка, заводашка, фермашка яь экскурсеш, производства хьалха латтарашца вIашагIкхетараш. Тахан дукххача школаша цIераш йоах колхозашка, совхозашка, предприятешка болх беча шоай выпускникий.

«Хьона, хьамсара Даьхе, тха гIулакхаши лерхIараши» яха республикански хьажар чакхдоаккхача кхоачамбоацараш Iучадаьлар, Ножай-Юртовски, Ведeнски, Надтеречни санна йола районаш сов тIехьа юкъеяхар хьажара, доагIача тайпара кхетадинзар цуи декхараши лерхIараши. ХIанзалца хьа Надтеречни района Маковкинске, Грозненски района Чишкински юкъерча школашка во дешилгеи дына гIулакхаш леладелгеи метийтаргдоаца хьал оттадаьдаи. Кхоачамбеш дац Назрановски, Малгобекски, Веденски районашкарча массехк школашка къахьегама кхетам балар, дешархой комсомола мугIарашка дIаэцара гIулакх а. Школай комсомола комитеташа доаггIар леладаьц кхелетараштa юкъе эуламаш ца хилийтара а. ДIахо а тоаде эшаш да «Комсомоло —юртарча школана» яхача боламеи «Миллион — Даьхенна» яхача операцеи комсомольски организацеша лоаца дакъа.

Республике школай комсомольски организацеша «Хьона, хьамсара Даьхе, тха гIулакхаши лерхIараши» яхача хьажаре дакъа лоацаш баьча баллах, нийсденнача кхоачамбоацарех, пайда ца эцаш йисача торонех дийцар слете ВЛКСМ обкома секретара М. О. Холохоева, шоай комсомольски организацей вахарах а гIулакхех а дийцар Грозненски № 17 йолча юкъерча школа дешархочо Т. Крусинскаяс, Аргунски № 2 йолча юкъерча школа дешархочо Б. Якшатовас. Слете иштта Назрановски района комсомольций дикача гIулакхех дийцар КПСС XXV-ча съезда делегата Орцханова Зояс.

Цул тIехьагIа бекъа а беннa, ялх секце болх беш хилар слета доакъашхой. Секце балха итогаш яьчул тIехьагIа «Хьона, хьамсара Даьхе, тха гIулакхаши лерхIараши» яхача республикански хьажаре котъяьнача школьни комсомольски организацешта совгIаташ делар. Царна юкъе я Грознера № 17 йола, Аргунски № 2, Ищерски юкъера школаш, иштта кхыяраш

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна даржаредолча хьажаре дакъа лаца соцам тIаийцар слете.

Р. ЯНДИЕВА.

СУРТА ТIА слета доакъашхоща къамаьл деш я КПСС XXV-ча съезда делегат Орцханова Зоя.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

НАЗРАНЕ ХЬАДИЙЛЛАД ПИОНЕРИЙ ЦIА

В. И. Ленин ваьча дийнахьа хоза совгIат дир Назранерча пионерашта —хьадийллар пионерий ЦIа.

Цунца дувзаденна цига гулбеннабар горда школай пионераш. Советски пионере боккхача дезалах, цар вахарах, дукхача дикача гIулакхех дийцар КПСС райкома секретара А. М. Тутаева, тIемен кахьегамеи сийлен музея заведующе Т. М. Мальсагова, халкъа образоване отдела заведующе. В. Н. Калашниковас. Къахьегама ветераний цIерагIа пионераш кердача ЦIенна дIакъала бийцар тIема Сийлен орден лелаеча А. П. Братецке.

Пионерий ЦIенна совгIат — приемник - проигрыватель дIаелар ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара Муцольгов Iийсас.

Цул тIехьагIа гулбеннарашта пионераша гойтар художественни самодеятельноста концерт.

А. САГОВ.

ТЕЛЕХЬАЖАРХОЙИ РАДИОЛАДУВГIАРХОЙИ КОНФЕРЕНЦИ

Назрановски районии культура ЦIагIа хилар телехьажархойи радиоладувгIархойи конференци. Цига гулбеннабар болхлой, интеллигенце викалаш, дешархой.

КПСС Назрановски райкома пропаганда агитацеи отдела заведующе хьайиллар конференци. Цига къамаьлаш дераша белгалдаьккхар города предприятей а юртий а къонача къахьегамхошта йола, къонача дезалашта хетаь йола теле-радио передачаш дукхагIа хилар шоашта ловлга, хIаьта иштта Нохч-ГIалгIайчен къамий доттагIленах, Къилбаседа Кавказа республикашта юкъерча интернациональни бувзамех йола передачаш дукхагIа хилар ловш шоаш хилар а.

Конференце дакъа лоацаш хиннараша иштта белгалдаьккхар передачаш телевизораша цIена хьа ца хьокхаш, уж юкъагIьювлаш моттигаш кастказта хулилга.

З. ИГНАТОВА.

КЕРДА ФИЛЬМАШ

ДУНЕН ЙИСТЕ...

Цу фильме къоначa актераша санна дакъа лаьцад СССР халкъа артисташа Эсамбаев Махьмудеи Андреев Борисеи.

Фильма тIа дувц тамашерча зIамигача сага Федоров Володяс вахаре лехача шийн наькъах. Дикача дезале хьалкхийнав из. Цун да — лор-терапевт а нана — библиотекарь а нах лоархIаши сийдеши ба. Цар воIа балха массехк моттиг хийцай, цо дитад дешар, воча нахах дIакхийттав. КIордадаьд цунна шийна даси наниси деш дола довл.

Вахара маIан сага новкъостал доацаш ше кхетаде гIерт Володя, даси нанаси беш бола хьехам дIаэцац. Цар е авиационни школе а е Камчатке экспедице а вахийтац из. Москвера ведда ший даь воша Василий вахача машинаькъа зIамигача станце вода из даси наниси беча «Iоткъама» кIалхарвала. Бакъда, цига а ше яхар хилац Володяна — даь воша из ший оамал тIа ваккха гIерт. ТIаккха цигара ведда миччахьа а... дунен йисте дале а... ваха уйла ю цо.. Иштта гоамлу Володяна ший эггара кхоачарагIарча наха ду хьехамаш.

Цунца гобаккха арайоал даь вошас ший йоI яь лелаю Сима. Дег чу во хIама доацаш дика саг я из, чIоагIа Володяйна мутIахьа а я. Бакъда, Володя ший хурдаь къаста гIерташ ва шийх хьахьаьрчача Симках а. Бакъда из цхьаь вита тигац цо, къахет цох.

ЦIаьхха цехкашта лазар а кхийте, Сима цамогаш хул. ХIаьта Володяс кхетаду Сима цхьа моллагIа саг йоацилга, шийна из езаш хилар. Симас яздеш хиннача письмоех, цун дикача дешаех теш Володя. Шийна дага а доацаш безаме письмо язду цо. Халача хана шийца хиннача, шийх тешача новкъостал даьча цунга. Вахара никъ лаха Симайца шийна дукха аттагIа хургдолга дика кхетаду Володяс.

Володяй роль ловзаю Рижски ТЮЗ-а къоначa артиста Михеенко Вадима, Глаголева Верас Симай роль ловзаю. Из цо кино хьалхара беш бола болх ба.

Командировке волчун сакъердаме роль ловзаю СССР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда,. дежурне роль — Андреев Бориса.

«Дунен йисте...» яха фильм цIи хезача артиста Нахапетов Родиона шоллагIа режиссерски болх ба.

М. ДИКАЕВ.

УнахцIенон хьаст

Вай республикера хIара колхоз, совхоз, гаьнаши кхыйола баьцовгIаши дIайогIара генеральни планаш йолаш я. Центральни усадьбагара денз отделенешка, бригадашка нах бахача моттигашка дIакхаччалца долча дерригача цIеноштеи наькъаштеи гонахьа дIайогIа еза уж. Цу гIулакха оттаяь планаш кхоачашъяь я дукха нах баха моттигаш. Масала, хьаэцаргъя вай Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоз. Укхаза йIаьхха хана хургйолаш йоагIйоагIача моттигашка дIасгIай гаьнаш, кхыйола баьцовгIаш. Иштта дика хIама карагIдаьннад ала йиш йолаш яц цу районера «Красноармейский» совхоз. ЛаьрххIа шоаш дIаболабаь из болх совхоза контора гонахьа дукха михаш дIа а егIа юкъагIа баьккхаб шар. Цхьаккха га ягIац машинаш латтача ковнеи ялата складаштеи, иштта медпунктаи гонахьа. ХIара шерра шера гаьнаш дIайогIара оаха а оахаш йоархIаш тIаювл цу моттигашка.

Гоннахьа декоративни а сомий а дукха гаьнаш дIаегIа хоза кийчъяьй Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский» совхоза центральни усадьба. ХIара шерра хоза хеташ доал ду царна совхоза болхлоша, специалисташа, бахача наха. ХIаьта дукха хана денз цу лоархIамеча гIулакха камаьхал йоалаш бац чуоттадаь доахаи кхоабача «Шалинский» яхача совхоза болхлой. Центральни усадьбе гаьнаш дIайовIара деша башха уйла еш вац совхоза керттера агроном нов. Панков.

Углекисли гази доми болча вай город Грозне, иштта нах бахача кхыча моттигашка чIоагIа хила езаш я гаьнаш, кIотаргаш, зизаш. Ховш малий моттигаш хозъяра, аьхки 50 процентага, Iай 37 процентага кхаччалца бола дом гаьнашеи зизашеи дIатIалоацилга. Иштта аьхки 15—30 градус йIовхал лохъю цар. Углекисли газ дIачу а озаш кислород хьахец гаьнаша а зизаша а.

Хьалхарча даькъе малагIа гаьнаш дIаегIача бакъахьа я: аххачарча 5 бетта 44 килограммага кхаччалца углекисли газ дIачуозаш йола михаш пайданегIа я дIайогIара. Хинна яьнача нажа гаьно дегIайоагIача ерригача хана 28 килограмми вегетационни хана липас 16 килограмми дIачуоз углекисли газ. ХIаьта дукхача хана лаьрхIа дIайогIа мегаргъярех я тайп - тайпара къохкаш, кIарцхалаш, боча бIар. Юрташта арахьарча наькъий йистошка дIайогIара массарел а дикагIа я михаш.

П. НОВАКОВ,
агроном, персональни пенсионер.

Юрташкарча эцархошка!

Укх шера 25 апреле денз цIейна хьалхарча деношка ерригача райцентрашкеи, хIаьта иштта юрташкарча йоккхийча тикашкеи дIахьош я республика потребительски коопераце торгови организацеша еш йола промышленни кхачани товараш дохкара выставка. Эцархошка дохкаргда дуккха тайп - тайпара товараш: бIаьстии аьхкии дувхаду барзкъаш, телата кога гIирс, зипаш, кIадаш, тIоарска галантерея изделеш, парфюмерни товараш.

Кхачан товараш дохкача тикашка хургья дуккхача тайпара а хоза кийчъяь хьорчаяь а кандитерски изделеш. Универмагашка болх беш я цIейна хетаяь набораши сувенираши йохкаш йола «Подарки» яха отделаш.

Торташ кийчъеи цIейна хетаяь коллективни салаIара сайренаш еи хьалхагIе а заявкаш дIайийю ресторанаша.

ЧЕЧИНГПОТРЕБСОЮЗ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 апрель. I программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйрийнара гимнастика. 9.30 —Бераш та йола кинопрограмма. 11.05 — Документальни фильм. 11.35 — Бт. Симфонически музыка концерт 12.25 — Советски Союза маршал А. А. Гречко дагалоацаш. Цlеча майда тIара трансляци. 15.15 — Документальни фильмай программа. 15.45 — «Эрсий мотт». 16.15 — Концерт. 17.30 — Шахматии школа. «КIай ладья». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Ленинградерча пионервожатей слет. 18.30 — Концерт. А. С. Бах. 18.40 — Миллионий ленински университет. 10-гIа пятилетка—эффективностеи дикалеи пятилетка. Передаче дакъа лоац экономически Iилмай доктора Л. Костина. 19.10 — Музыкальни абонемент». 20.00 — «Iаьржача форда талгIеш» яха телевизионни художественни фильма. (4-гIа). 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Новкъост ялла!» Музыкальни программа доакъашхой итогови концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II программа

18.00 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.20 — «Болхлой смена». Республика профтехучилищей дешархошта йола программа (нохчий меттала) 18.50 — Тележурнал. 19.20 — «Поазонхоща вIашагIкхетар» (гIалгIай меттала). 19.50—«Старт». 20.20 — Документальни фильм. 20.30 — «Культура а вахар а». Тележурнал.

30 апрель. I программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйрийнара гимнастика. 9.30 — Шоаш дола мотигаш хьайовзийта, зурманчаш. 10.15 — «Iаьржача форда талгIеш» яха художественни фильм. (4-гIа серн). 11.15 — Концерт. 14.15 — «СибарегIе — БАМ — Iилма» яхача документальни фильма премьера. 15.15 — Москва ца москвичаши. 15.45 —Берашта. «Андрейка» яха художественни фильм. 17.10 — Самоцветы». Художественни самодеятельноста концерт. 17.35 — «КIиран панорама». 18.00 —Кердадараш. 18.15 — «Карусель». Берашта лаьрхIа стихаш. 18.30 — «Мохь Мая хьалха», Хьалха латтача предприятей перекличка. 19.15 — Концерт. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Телевизионни музыкальни спектакль.

II программа

18.00 — Эффективностеи дикалеи пятилетка «ДикагIчар опыт ларделуцаш», (нохчий меттала). 18.20 — Музыкальни заставка. 18.25 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.45 — Хоамаш, реклама. 18.50 — ЦIейна хетаяь музыкальни программа (нохчий меттала). 19.50 — «ДоттагIаленна ба тха низ». Истории, маттеи, литературеи Нохч - ГIалгIай Iилма - тохкама института сектора заведующе Д. Межидова къамаьл (нохчий меттала). 20.00 — «Къахьегам, Машар, Май!».

РАДИО

29 апрель.

6.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 7.35— Ашараш. 8.25 — Халхара ашараш (гIалгIай меттала). 9.00 — «Кердача вахара сурт — керда саг». Беседа (нохчий меттала) авт. Марков. 9.15 — Ашараш. 9.20 — Вежарашха долча СССР халкъий дезале. Эрсийн лоамаш халкъий доттагIала истокаш ЧИГУ профессора В. Виноградова беседа (эрсий меттала). 9.35 — Ашараш. 9.45 — КПСС XXV съезда решенеш — вахаре! Рекордех нормаш хул. Буровой бригадах дола дувцар (гIалгIай меттала). 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — Машареи, Къахьегамеи, Иразеи цIейна пакъадолхаш (гIалгIай меттала). 16.30 — Ашараш. 16.45 — ДоттагIлен кулг ховдадаьд. М. Албогачиева корреспонденци (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, наг-нагахьа кIезиг-дукха догIа а делхаш. малхбузехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 10 — 15, Грозне 13 — 15 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кховна хувцалуш морхаш а йолаш, цхьацхайолча моттигашка юкъ-юкъе догIа а делхаш, ди а къувкъаш, бе-беча сагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанна 6—11, дийнахьа къулбехьел районашка 13—18, къилбаседеи районашка 15—20 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный. Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина. 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Маяковского, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Заказ № 3187.